КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вӀашагӀкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГӀалгӀай обкома, Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхечу Советан Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 30 (4323). ● ЕРА, 12 МАРТ 1970 шу. ● МАХ 2 КАП.

ЛЕНИНСКИ КЪАХЬЕГАМА ВАХТА

КЕРДА СКВАЖИНА ХЬАЛЪЮ

Бальча юбилей гаега гӀертеш хало къахьетта хьинар айдина къахьег «Ставропольнефть» НПУ бурувдеттачу контора болхлоша. Иш дӀ хьалхагӀа кийчеш балхан йисте а дахьа графиках йоцӀачу денна хьалха. Тайпра лелориш 53 метро лахха № 64 йоца бурув детта вынина хьалхе йолалий тоьраб Злыдин Михаил Андреевич керте лаьттача коллективо. Буровой оттасаргӀолча моттиге бетонан фундаментан йохкиа. оборудовани дӀаоттадиа балхан сиха дуа латт.

Хьалхаре къаьхьт И. Сигриш, А. Черныха, И. Санина, В. Тоугьмина. Н. Мейерецкеа. 120 процентага дӀахкоечаю шарах сане сменан норма. Кадиреа хьалха. шуй задани кӀоечош па еш хьалхьа сар вен коллективна.

А. ТИЩЕНКО,
«Ставропольнефть» НПУ тхьешт бурувдеттачу конторан мастер.

ЦАР ХЬОКХАМ ТЕЛ

Вальча юбилей сийна бӀаь ден удардун вахте лаьттача Іальай-Юртовски кӀоарга тохкама буруш деттача контора коллектив тӀаийна декхараш толамо кхочушдеш. Бурувдеттарашта еьттуьа болеш чаккбальр февраль бутт. Цу бетта санна дико къахьийтадац цар вӀакхан а. Цхьанакха минута зохье ца йоеш башаа хайна йицар балха хадах. Буровойшна аварош хилийтазар. Цудухьа лакха да даьха толамаш а. Задани 116,3 процент кхоачаш а еш лирхӀачул совгӀа 217 метр буруш тохьд. Юкъера лаьрхӀача дийнахь 60—70 метр тоьл деза буруш. Цхьабакъда лаьттан гинзашта тӀакхача гӀертача мехкдаьттахоша бальча юбилейна кийчо еча ухх езача дика сихдеьд шоьй балхаш. Сменах 100—116 метр тох цар буруш.

Болхлоша, коллективаш та юкъе шерра социалистически яхь яьржай. Цу яхье хьалхара моттиг лелаш коммунист Нау Александр Григорьевич керте лаьттача бригада. Йоккха опыти лакха говзаллв йолча но дика вӀаштӀехьбаьккха лелабу бригада болх. Февраль бетта план 201,3 процент кхоачаш а еш планал совгӀа теха буруш 561 метр я. Конторе нӀггахь мара да боккха толам ба из. Хьалхе дӀанхьийтац Шагров Петран Мариненко Владимиран сменаш. Коллективо меттел ерригачу конторе а дикагӀйола сменаш и ухх.

Мастера Черников Григоре вӀв ца йовзаш сан ван конторе, АлхазовсӀи участке № 132 йолчу бурувой начальник за из. Цкъа ю дукхаза а конторе дӀалоха тела цӀе байракхи вынмели тийнай цо кулгалдечу коллективна. Дерм задани тӀехьхоечаььсев хьайонйа ий коллектив. Къаьстта дика къахьийгад бурувдеттараща февраль бетта. План 134,4 процент кхоачаш а еш 80 метр сом кхо даьд пачхьалкхенна.

Мадарра дьлча, гӀаллуташ да бӀарчча вынийчена конторо производственни план толаш кхочашьэр. Бурув деттарий болх ритмичю лелар бахьан да шера тӀадилла гӀулакх кхоечаш дӀараие бехктоккам лакхара. Хоьш махиллара, цхьатарро къахьего а бурув деттарашта доьха толамаш цхьатарра дац. Балхах дикагӀаш вогӀеш кхеташ хилар бахьан да цуь. Чоалхаве технологически процессаш дӀанхехьа харах тийна да доьла толамаш. Из болх лертӀа лелабе хоьш опыт йола мастераш болаш бе конторе. Царе бе Нау Александр. Черников Григорий. Гаврилов Станислав. Цар кулгаллеча бригадаша хьмчарра хьолкам а телаш къахьег.

З. СИЗОВА,
«Грозиефть» НПУ кӀоаргатохкама бурув деттачу конторан инженер.

ЮБИЛЕЯ СИЙНА

Хаьк боехама управлени болхлой машина отдел хайн-тайнарчу промышленни а продовольствени а товарашца ІаІашбу вай республике эгара гаьнацӀча моттиганка бехкидзах.

Дика лаьрхьиа ОРС-а коллективо шийна хьалхашка лаьтта декхарах. 1969 шера шоллагӀчу йотьалгӀчу квартале дика къахьегарах, РСФСР хьун боехама Министерства кхоалагӀа алчан премиа елар коллективана.

Ийарзоша барнал сидаш къахьег Зели-Іагрэа хьача юртарча № 7 йолчу тика (зав. М. Алторханов), Алхан-Калерча цхьоалагӀча столови (зав. А. Мацета), № 23 йолчу тикан (зав. А. Вахьдой), Шалажерча № 17 йолчу тика (зав. А. Итаева), дукха кийбалчу коллективаша.

Сонах шоаш дахка толамаш кӀоагӀдеш къахьег цар ухх шера а. ТӀехкхоечашъай шин бетта в цӀеш шарӀгӀа ирхаш латт юбилейна яхь.

М. ГОРШКОВ,
ОРС-а начальник.

ДЕГАШ УРАУВТТАДЕШ

Дукха ха йиедаш сийлахь-воккха Ленин вах 100 шу дуза юбилей тӀакхача. Къахьегама сонгӀатлица накъабаха кийчлуш ба цу денна денна Нохч - ГӀалгӀайчен къахьегамхой. Кхеж йоахаш а юбилейни декхараш, цхе шера хьан кана хьалха кхоачашьяра дьржа социалистически яхь. Хӏара коллективана вахар дукха денна да ленински юбилейна кийчо ярца.

Цуьна дуваадения къаьстта лакхбеннаб наха юкъе беча политико - массови балха бехктоккам а. Дошкай декхараш латт хӀана вай политинформаторашта, агитаторашта, докладчикашта хьалхашка. Цар шоай болх керттерча даькъе тӀаберзабаьб Ленински теоретически тӀехьаленна пропаганда яра, «В. И. Ленин ваь 100 шу дизарах» йола КПСС ЦК Тезисаш нахага дӀайоаздийтара, юбилейни декхараш, кхоачашде къахьегамхой кхетаргӀабаьра.

Эзараш политинформатораш, агитатораш ба вай республике шоай декхараш сийлена кхоачашдеш. В. И. Ленина цӀерагӀча Грозненски мехкдаьттачакхдоахача завода установка начальник вав. Стенычкин агитатор вола дукха ха я. Цуьна беседага дааш безамо лаьдуьгӀ наха. Цуьна хӀаш беседа тема моттигерча вахарца юьва, хьалхашка лаьтта декхараш кхоачашдарца мехьа дехаш урауттале. Иов. Степычкина доша тӀакхача а дабеса хилан. Цудухьа по ньнар дикагӀа тӀаьш, куч сий ду болхлоша.

1200 агитатор ва хӀана Грозненча «Заводской» районе КПСС ПК Тезисашта пропагандаеш, Керттерча декхаршта тӀаерзаш цар наьха уйла.

Гудермесски механико - инструментальни завода планово - экономически отдела начальник ва О. Ф. Кривда. Цуьна дукха безабенниб политинформатора болх. Экономически темаех ю цо политинформацеш. Из дика кийчлу хӀара беседана. ЛоархӀамегӀа йола тема хорж, хӀаьта из кхетамца юьз коллективна вахарца. Беседа еча хана пайда эц технически средствах.

Мехка а республике а хиниа хӀара лоархӀаме событи, паргон правительстваш решенеш сихагӀа болхлошта дӀайовзийтара, уж пар легаилла ювшаргӀолаш ювциара чӀоагӀа къахьег Надтеречни районерча «Надтеречный» яхача совхозерча политинформатора А. Нуниева. Цо даим теркам тӀадуххийт паьла саххетам лаккбара.

Цу тайпара масадаш кхы дукха а доллада йиш я. Шоай декхар сийлена кхоачашдеш бола политинформатораш, агитаторьиш, докладчикаш кӀезига бац вай республике. Юххьанцарча партийни организацаша укх тӀехьарча хана къаьстта чӀоагӀагӀа йоакхо ю наха юкъе беш бола политико - массови болх дӀахо товбара. Кастт - каста вӀашагӀьеха политинформаторашта агитаторашта лаьрхӀа йола семинараш, шерра йоаржаю дикагӀарий опыт, цхьацайолча моттигашка дикка тоадаьд методически новкъостал. Цхьабакъда, массанахь ишта лаьттац гӀулакх. Дукха моттигаш ниьслу политико-массови балха юкъе формализм йолаш. Цхьаболча политинформатораша, агитаторашта лертӀа чаккхьахац беседаш, ювца оттаь тема коллектива хьалхашка лаьттача декхарашца ювзац. Цхьаболча политинформатораш шоай болх кӀоаргӀа боазаш а хӀалзарча декхарий боарамах лелабе а хови бац. Партийни организацешта тӀагӀертта кьовсам лоттабац цар болх тоабара. Цу тайпара кьал ла Нальсарен района цхьаболча моттигашка. Сунженски районерча Орджоникидзе цӀерагӀча колхозе, ишта кхычахьа.

Цу тайпара кхоачамбоацараш вӀалха ха мегаргдац. Шенхаштта товбе беза наха юкъера политико-массови болх. ХӀана, В. И. Ленин вах 100 шу дизара сийна кийчо еча хана, партийни организацеш декхарийла я цу балха къаьстта терке е. Политинформаторашта, агитаторашта, докладчикашта хьалхашка лаьтта кертерча декхар да В. И. Ленина идеяшта пропаганда яр, цун васецташ вахаре ишта кхоачашбу дӀагойтар, производственни гӀулакхех бола къахьегамхой бехктоккам лаьхбар, наха коммунистически кхетам балар, къахьегама дисциплина лаккъар, шоай гражданскии декхар кхоачашде хӀаравар кийча хургволаш кхевар.

Политинформатор, агитатор эгара хьалха шоаш декхарийла ба хьокхаме къахьега, коллектива вахаре хьинаре дакъа лаца. Тӏаккха наьа царна бокъонца ларагӀаргдац наха юкъе кхетамаболх бе, «Массадолчун со бехктохаме вав», яхаш хила еза цар девиз.

Цудухьа партийни организацеш даим йоакхо е еза политинформаторашт агитаторашт хаоьара, цо хадаш пар говзал лаккъара.

ЛоархӀаме да беседа тема харжар. Из хила еза вахарца бувзаш болаш. КӀоаргга хаьржа деза дуьпа оттадаь доаш. Дукха ха ла беседа е езар, цудухьа ха деза керттердар белгалдаккха. Кхетамца пайда эца беза технически средстваех, гойтара агитаце материалех.

Политинформаторий, агитаторий лоархӀаме декхар да хӀана кхачикара балхаш доладеннача хана даим механизатораш юкъе хила, лакха хьувкъам чубара оарцагӀбаха беза ялат кхевраш.

КПСС горкомаш, райкомаш, юххьанцара партийни организацеш декхарийла я наха юкъе бечу политико - массови балха формаш дӀахо дегӀа а кхуллаш, тоаш. Ленина терко е еза цу балха.

ПАРТОРГАНИЗАЦЕШТА ДОЛЧА НОВКЪОСТАЛА

КПСС ЦК Нохч-ГӀалгӀай обкома XI-ча пленума сецам кхоачашбара парте городской районни комитеташта, юххьанцарча партийни организацешта практически новкъостал де эьнна парте областной комитето республика районашка пропагандистски группаш хьийтай. Царна юкъебахаб КПСС обкомен Грозненски горкомен, республика Министрий Советан, министерствай, ведомствай, управленей бехктоккаме болхлой. Верригаш а бӀаь гаргга саг.

Селхан проптруппий членашна совещани хилар парте областной комитете. Цига къамаьл даьча КПСС обкома секретара Х. Х. Бокова хийцар пропгруппай декхарех.

В. ШАНИН.

Грозненски химически комбината цехашта юкъе массанел хьалха Щекински химикий опытах болх дӀаболабеьб № 131 йолча цеха коллективо. Цеха партийни организаце эргӀанарча собрание дувла оттадельдар щекински методах болх дӀаболабара лош. Цеха тороваш кӀоаргга ейдча гумадаьлар щекински методах болх бара мел эша хьалиш хилар. Шик-кха профессей цхьаболча болхлоша къахьегарен обслуживающи юне шерьяреи четах кхьмчахье балха хакийта йиш йолаш мукъавалийта йиш я 20 аппаратчик, 5 выгрузчик. Боля беш бола вах кӀезигбарах къахьегама оасарле лакхлургва 15,4 процент, хӀаьта аппаратчикий, ремонтникий алапий лакхлургда 25 процент, сокращене юкъе мел болхача болхлошта кхы болх лургба. Хоьш махиллара материальни безам совбаргба цу методах болх беча цеха коллектива, лакхагӀа хургда къахьегама тӀаламаш, бедал, электроэнерги, йоаххала энерги, кхыйола материалаш дукхагӀа кхоьйтаи. В. И. Ленина юбилей, даьдеча хана кхоевьа материальни, бедалийн отах 5 дийнахьа буеш бӀаь бе вӀаштӀехьдаргда цеха коллектива.

Къаьстта йоккха котало кийхай цеха коллективо укх тӀакьарча хана. Полиэтилена порошокаш увах йоле юкъ 300—320-нагара 150—200 мг-килограммага кхоачаяй.

Керда методах болх дӀаболабейча дейа къаьстта дика къахьег аппаратчикаш Малюшков Анатоле, Чирков Антонинас Щекински методах бола а беш хьалха юкъ сато баь болх цу цинне бергба.

СУРТА ТӀА: нейтрализаци промышлени отделени аппаратчица А. Чаякова, кердача методах болх беш я.

С. Хугаева сурти тексти.

ЯХЬЕ ХЬАЛХА ЛАТТ

Ер шу доладелча дола Грозненски «Электроприбор» завода болхлоша ара а хийца вай мехкарча тайп - тайпарча моттигашка дӀахьийта электрографически машинаш, шардикови ручкаш, кхыйола продукци 30 эзар гаргга сом мехьа я. Къахьегама оасарле совах укх хана хиниача 12 процент лакхагӀа я. Цу — массалаша къаьгга хьахьевх тӀанйца социалистически декхараш [illegible] хилар. Укх шера а вахьда цецашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латт предприяте карара-хара тола Шебайрах лелаш И. Т. Гребнева кулгалду шоллагӀча цеха коллектив.

[illegible]
Грозненски «Электроприбор» завода [illegible] отдела начальник.

Кхомбар—хӀаране декхар

БОЛХЛОША КЪОАБАЛДУ

Нохч - ГӀалгӀайчен къахьегамхой КПСС ЦК, СССР Министрий Совето, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацешна, Советски Союза берригача къахьегамхошна дӀахьийта «Производства резервах пайда эцарах хиньа боехама рузкъан кхомбарга тоадарах» йола письмо дувцаш ба.

Керда резерваш лохаш ба Грозненски автоспецоборудовани № 1 йолча завода инструментальни участка болхлой. Тха участка беррагача болхлоша массане а цхьатарра къоабалду эгара керттерчох, эгара лоархӀамечох тӀа тӀеерзаеш дола КПСС Централен Комитета, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК письмо.

— Материальни ценностащ кхьахоллар къахьегам ба, — йоах токаря ноэ. Г. Гончарова, — массаза а вай керттера рузкъа лоархӀаш хьалхагӀа а хиниаб, хӀинц а ба. Кхомбеш, пайда дукхагӀа бергболча тайпара дӀахийта беза из.

Болх беча хӀара моттиге къахьегама оасарле ма ма лакхъдаккхийта дукхагӀа лакхьйийта, вӀаштӀехьдаьхкар, хӀара станоках беша пайда эцар, ха сакьоташ ца е лоархӀаш, минуташна доьрхьар — цу тайпара маӀан долаш дар собрание дакъа лоцаш хинарашта ваь къамаьлаш.

— Вай хьашаш хинаре эза вай, — йоах хастама кертево В. С. Марченко, — эса ювыхьа а хиний, чӀоагӀа а хиний. Дикдаь, ме да, нарагӀдахьиор кхьйца а оцйцх хьарелми. Цхьаболча, вай хьаьа дешь: оцаьга техника дийна беш вай, массана а бевигта къахьеган ваь Цу декхарта уйла дахийта сов вӀара болхлоно, тешника, инженеро. Цуьна тӀехьах вай Коммунистически парте.

Нийтта дӀадолаельла керто бахаш йола къаьмаь. Оборудованех пайда дикагӀа хьара хьахоаьа эгара хьалха дош аьлар керах техника иа ера какирдаьнь волча саго. Станока хьалхошта латтана болхлочоа ла хайча хьаяна ховргда къахьегама процессе ерригаче къайленаш майеГӀеш я. машиннийн механизмаш дийкал а вол а къоастие, пайда эцаза йола резервнаш мелий? ГӀулакх дика кхеташ дувц цу хьакхаьла оратора — дикагӀа волча рационализатора Анатолий Ивановин Соловьева.

Письмо тӀа дуаш промышленности юрта боехами дӀахо мел чӀоагӀа дегӀаухарба, мехкага шее стрейдаш кхоачдадая мяда. Вай участко доккхал цу шийш многостаночникех — из, Г. Миронниченко, В. Громова, кхычарех. Уж ба тахан парте кхийтала хьовчаьдем боехкараш. Керттердар — оборудованех пайда дикагӀа эцар. Техникех пайда ниьса цо эцар бахьан долаш 178 саьат ха йоахь кӀара совхи шин квартале. Бахьенаш малагӀаш да? Станокашта гӀулакх ю дафрий дукхачи новкъостина шоай хинихье кӀеван уж, лаьтта хьакхац ширка. Квалификаци лоца йолаш бола станочникаш кӀезига бац — В. Д. Вьюнов. ХӀаьта цхьабарана вини дукхагӀа лакхиа-а гӀертош оборудовани кхоии. Цудухьа са хатта безам ба: Кузьмин Ивана, Мирошниченко Геннаде станокаша ремонт йоахаш массеха шера вӀаштта болх ништта бу, хӀаьта дагахь новкъа а долаш ях ае, калировальни цхьа станок укх шин шера болх ца беш хӀена латт, вокх харалнатни расточни станокага бу мел лу болх кӀана байтац? Цигача доагӀар дизаа къадеха деле инженершакера — сол довл доешаш хӀана лелабу болх? Керттерча технологага ков. Н. Ф. Канаткинге хьакувенийча деза найна: станокаш болх ца беш хӀана лоттаю? Нагахь санна уж укхаза эшаш еце, кьача заводе дӀале. Фондашца юха хьадало дезар кӀезиг ма доьлийтаб цар, хӀаьта керттердар — ераххаш продукци а яц.

Болхлой дисциплинна, бехктоххамал доле доаш гӀоттаде дезаргда. Къахьетама дисциплина тоа ца йеча, вӀаштӀехьдаргдац кхоачамбоацараш дӀадахен болх гоабен.

Вухсоцаьча яхьчача, балха тӀа керттердар — из ха я, цудухьа массаза а декхарийла вай Я сакьетта сменагӀа тӀагӀертта, пайда а луш болх бе. ХӀаьта гучахьардар миштад? Вай болх ца беш сайне латта дезаш хул заготовкаш е инструмент ла хьларах оборудовани каст-каста йохарах. Юххера а дола хӀана вӀаштӀехьа а даьннад. хӀана болх бе мегаргба-кх вьина а хийтта, хьо дӀахьежача, кьелле а Іоа а сайна лаьтташ станокаш гу. Из а эгара болх сатотагӀа болча дана Вахьяа дика доеша да: болх бе безам боеш вола къона болхло-фрезеровщик Вьюнов участке гӀолла дӀа-юха а ухаш лел, Масала, Якубов Ява, цӀаккха цхьан мэттэ соцаш вац. ВокхагӀволча мастера нов. М. И. Хащенко кӀезига уйла ю, доагӀар дизаа хьадехан царгара. Балха декхар дизза кхоачашделга новкъостаща вӀашх диза хьалехаш. хьоашал тӀехь деш дала оза безамаш дита, пачхьалкхен хьаштел лакхагӀа шоай хьаштага уттадем хила деза вай. Нагахь санна новкъост кхьметтал пха минута а тӀаьдичнсвале, цунга цӀенхаштта хатта деза: хӀана? Нагахь санна смена чаккъаьлалча станок социьале — юха а йоалаваь станока тӀа болх бе вӀаоттавергва лертӀаравьннар.

Лакхе белгалдаь уж кхоачамбоацараш дӀадоаларгдола гӀулакхаш кийчле а шарех хинар дуцаш хӀара бетта-бетта доаи ба а безы. Болх беш ерригача моттигашка къахьеган вӀаштӀеньбаккхарга общественни тӀехьара хила деза, къахьегама оасарле лакхъара комплексни планаш шерра дӀайоаржие, финансови материальни средствош мел кхоьий хоьйташ кӀеране хьайийла шин-шин счет хила еза.

И. ЧИФЛИКЯНЦ,
Инструментальни участка парторганизаце секретаре заместитель.

«ДВИНА» ЯХА МАНЕВРАШ

Артиллерицен авиацицен тӀош бакъчун тӀехьагӀа «къилбаседерчар» эскараца «къилбехьерчар» позицешта наступлени йир. Низ боннахагӀа хилар бахьан денаш оборонe лаьтта хьалхара диаьнеш деха а дар, дӀахьалхашна дехх ун.

Ийтта 10 марта ІуйрийнаБелорусса тирритори тӀа дӀаӀелаелар «Двина» яха эскарий маневраш. Царна юкъе деньа лоецаш да цхьайолча эшини вирукай масов а тайгӀи эскараш.

Маневрашта кулгалдеш ва СССР оборона министр, Советски Союза Маршал А. А. Гречко.

БӀАЬСТИ ХЬЕЖАРГЬЯЦ

ТХА РАЙОНЕ

ЧӀоагӀа бехктокхаме а хеташ кийчо хьй тха района кхаш лоладерапа бӀаьстан балхашта. Дика тоа а аь латт тайп - тайпарча маркаех йола боахамий ерригa тракторош тӀехьатуьса инвентарь. ДукхагӀа цар цхьоалагӀча классах а планал совгӀа а да боахамашка Іалашдаь бӀаьсти юрча культурай фу. ХӀаьта 1865 тонн минеральни 4100 тонн азотни удобренеш а товсаш подкормка хьй гурахь, йийнача культурашта. Цудухьа цхьатарра дика да хьат.

Укх шера феврале кхача хоача денеех пайда а эцаш, хӀалада 14950 гектаре тӀа лаьттанца Іайна тӀоадал соцаеш максаш дахьд механизатораша. Уж балхаш дӀахо деш ха.

Лаьттанцара тӀоадал соцаеча хьинар кхо ца деш къахьегаш ба «Надтеречный» совхозера Кунаев Адам, Тазуев Абу, «Гвардейский» совхозера Магомадов Рамзан, Вахабов Кьовсем, кхыбараш.

Дика къахьег кхашна органически удобренеш йоххаш йолча звеньяша. ІуйрийнасатесслачадӀаболабий са дайча мара сацийтац цар шоай болх. Цудухьа хӀанзлехьа фермашкара 19500 тонн кхо кхашка дӀадиххьад цар. Къаьстта дика къахьег «Кругловский» совхозерча М. Салаева, У. Эщанова, «Новогорский» совхозерча Ш. Альмурзаева, А. Сулейманова. Денгара денга балха нормаш 130—150 процент кхоачашъю цар. Дика вӀаштӀехь а даьха дӀадоладьа района кхаш лелаерашта бӀаьстан юхье хьалха юв культураш дӀаера балхаш. ПхелагӀча марта районе гӀолла 400 гектара тӀа дӀайийра уахаза доакъара лаьрхӀа нани гераза. Балгалбаха безан ба са лакха хьокхамаш а доахаш къаьнийта механизатораш. Уж ба «Верхне - Наурский» совхозера Оспаев Ахьмад, Исраилов Наха, «Озерный» совхозера Каламов Хата, Заидов ХӀарон. Шоаь дийнахьара балха задинеш юкъера лаьрхӀача 170—180 процент кхоачашъю цар.

ХьагӀакхальчай сагота ха комсаш лелаерашта а. Района ерригача, совхозашна лаьттан кӀалара комсий гаьнаш мукъайоахаш ба къахьегамхой. Шин дийнахь 522 гектара тӀара комсаш мукъаьлхий цар.

Къаьстта дика вӀаштӀехьдаьхаь уж балхаш «Знаменский» совхозе. Лаьттан кӀалара комсий гаьнаш мукъайоахаш 6 бригаде 12 тракторни агрегат а уххаза. Мукъаьха комсаш цу саххьате вьшкасаьргеш хьаькех, цул тӀехьагӀа йоІ. Уж балхаш шин дийнахь 80 гектара тӀа дальбиниеб совхозе. Къаьстта дика болх бу Гойсумов Мовлади Гарсиен Сайдех. Юкъера лаьрхӀача 125 — 130 процент кхоачашъю цар шоай сменин нормаш.

ХӀаьта 20-ча марта района ерригa комсий гаьнаш лаьттан кӀалара мукъаьха. еӀа, хьалийхиа бола декхар тӀанийцад боахамий комсаш леладерашта.

Лоацца аьлча, юбилейни шера тӀанйца социалистически декхараш толаниа кхоачашлара низ, хьинар кхо ца деш къахьегаш ба района юртбоахама болхлой.

И. ГАЙРБЕКОВ,
Надтеречни района РК КПСС юртбоахама отдела инструктор.

ЯЛАТ ДӀАДЕ КИЙЧБЕННАБ

БӀаьстан балхаш де кийча ба тха бригада механизатораш. Тоа а ь кийчон линейка тӀа дӀаоттаный трактораш, лаьтта кийчдеши ялат дӀадувши йола инвентарь.

Укх шера 200 гектара тӀа шекара свекла кхее езаш ба тха кхаш леладераш. Гурахь дейа цу лаьтта кхебергболча хьувкъама дарл йолаш къахьийгад цар. Ниттa, агротехнически дикача хана эбба лаьтта аьхар. Цул тӀехьагӀа шоалагӀа аьхад из кха. оасара баьций оалаш доахадараш цига тайса удобренеш лаьттах дикагӀа дӀаэкран ХӀаьта удобренеш оаха хӀара гектара тӀа 20 тонн кхоа 4—5 центнер суперфосфата тайсай.

Уж дерриге балхаш деча дика къахьийгар тракториста Хадаев Баудиниев Тасуханов Тапаси.

Свекла доацаш 200 гектара тӀа хлетта таьрхӀа хьажкӀаш а кхеерьа тха бригаде. Из культура кхеергйолча лаьттан тӀа а эцаш мел дола балхаш чакхдаькад механизаторша. Бакъда, органически удобренеш гектара тӀа 20 тонн кхоачийташ 50 гектара тӀа мара кхаиэар оаха. Дисса лаьтта удобренеш эцаш а дап. ДӀадахача шера шекара свекла хиниай цу тӀа кӀайийна. Шоашта укх шера хьакъоастаньче участке шерра балхаш доаржадаь къахьегаш ба хьажкӀаш кхееча Тасуханов Іесай звенощара Хизбиев Хусейн Шахгиреев Шамсудиин. Тоаль кийча латт цар ерригa юртбоахама техника а. Ниттa дика кийчдаьд кхаш леладераша силоса лаьрхӀа хьажкӀаш дӀаоргӀола 200 гектар лаьтта а. Эзба аьхачул тӀехьагӀа шортта удобренеш тайса кийчдаьд из. Доацца аьлча, ялат дӀаде кийча ба тха бригада къахьегамхой.

Б. ТАСУХАНОВ,
Шалажа района «Автуринский» совхоза бригадир.

МОСКВА. СССР халкъан боккхачу кхиамашкахь VДНХ Выставкан хьайлийнахь «СССР-ера изобретательство» ахка, керла экспозици. Цига хьокха оттаьв к вай махкахь технически прогресс лакхьара тешаш дешна боккха приборащ, механизмаш, аппараташ, приспособленеш.

Царна юкъа — советски И. Ф. Казакова дагадолу йинчу кийчьменчан способан сварка а ши долкыши шинатIехеттина бола «СДВУ-30» яха сварка а диффузиони вакуумни установка. Цу методо йиш хулийт цхьан таIпарчен бе-бечен металлех я, оттхалаш а доскьош а сварка дотторг кьаьна способашка шинатIеттаттуругдаща металлаш металлех бошачо шIаштта а шIашатIхотта.

Установка конструкци патент ийцай США, Англе, Франце, Японе, Швеце, Бельге, ФРГ, дуккхааха кхычу мехкаша.

И. Кузнецова сурт.
ТАСС фотохроника.

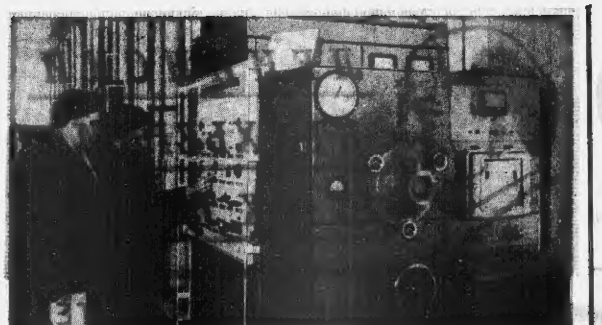

ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРИЙ ТОЛАМАШ

Хьайбаш лелорхочо, шира царна дукха ши лелорхочо, тха колхозан бошло хайда шерачера — шира лелорхо бошIа. Масала, цхьанай метта даIхна цхьа цхьа шIа ши миллион ша совгIа хьайа бошар боккхама дIадахача шера.

Укх тIеххьарчу 10 шера тха боккхама хьайбаш лелорхочо цхьаччьанкхенга хьайбай продукци йоккхара план кхочаш на еш шу дIадахадаш. ХIьа дIадахача шера пленан совгIа деккар оаха пачхьалкхенга дуьхь шура, тха. Юбилейни шу тIекхача итт дин дисача хана, шоай кердача шера пачхьалкхенга мел хьайбай продукци йоккха еза хоьш бар хьайбаш лелорхочо. Укх шера 7—8 январе пачхьалкхенга уж продукташ йоккхара социалистически декхараш тIаIийнар цар.

Хьайбаш лелорхочо шоай тIеиIийна декхараш кIоачIа миннийца ду хьахьинна укх маршаша. Ленине орденан кавалер колхоза йоккхагIа бахьа дояркаш Нагуманова Галина Сангалиевас дIадахача шера ше леладеча доахах хIаранегара 3823 килограмм шура яьккхар. Шин болх дика барал совгIа, къонача дояркашта новкъостал ду цо. Доярка Юлаевна Карагызас хIара гIеттагара 3323 килограмм шура яьккхар соахь.

Лакха къахьегама толамаш дахарах 1968-ча шера Ерригсоюзни халкъа бошала выставке 15 совгIат делар тха боккхача ферма боллхошта. Царна юкъе яр дошо, доно медалаш, ахчан премеш.

Геттара лакха я жа лелалерошна йоккха продукци а. Масала Батаев IусаIна хIара устагIанна тIера 6,3 килограмм битква дакъа боле тха тIаьккхад. Цул совгIа 1138 Iаьхар кхебир. Цул дукха тIеххьанмаваш 8. БаIмурзаев а. ХIара устагIанна тIера 6,6 милограмм тха а доаккхаш 1078 Iаьхар кхебаьб цо а.

Укх юбилейни шера боккхама къахьегамхошта юкъе яржача социалистически яхье хьалха латт Барахунов Або, Мусаев Хьусен, Вадуев Уваис, Отепов Батыргирей, Салимгиреев Кунмарбет.

ХIана низ кхо на бош окот чакхьяккхара кийчлуш ба боккхама на лелорхочо. Шено на тха боккхаш къахьегамхочо хьалха санна пайда а боаккхаш ер керча шу а чакхдоаккхаргхилараx.

П. ГОЛЫШЕВ,
Шароевской района «Красный пахарь» колхоза парткома секретарь.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

КЪАХЬЕГАМА ДИСЦИПЛИНА ЧIОАГIЪЕШ

ХIара керах доагIача шера цхьалханегIа белаткакахIеи доле декхараш уттаху дайне хьакхийна, йоккхегIа а шерегIа а дуй производство, чоалхаргIа хул цунна деш доле доаь. ХIаьта вайна тьалкацка латта декхараш кхоачашдара къахьегамеи производствен дисциплина боарам лакха хилама баргIаш.

КПСС ЦК декабрьски (1969 шера) Пленумо белгал ма декхара, хIанз дешо долх къамеьк вай производственни хьокхаман духьала дихлача лакхдеина на Iош, керттерча дакъе дихлага дихлача а лакхдала дезаш хьарах дIадолар кIеяттагIа а долаш, къахьегам дикагIа шашIетIаьбихкара. Хьалха латтача опытах, производства чухьарча везерваех пайда эцара, балха хана хIара минутах дикагIа пайда эцара, техника, корпеш, леларзапасной оборудовани мерашаш мамогта дукхагIа кхоара чотах уж лакхьарах да.

Уж декхараш кхоачашдара боккхача доархIаме да хIара болхло, инженерно - технически болхло, гIулакхерча сег сакхетам болаш, дисциплина болаш. цийгара довгIар кхоачашдеш хилар. Цудухьа къаьстта лоархIаме да партийни къахьегама, производственни дисциплина лакхъяр.

Дипломаш йолаш 41 инженер, 175 техник, юкъерни йистехьанол юкъерен образовани йолаш 543 сег на хIанз депо. Практико лакхяха доладениад тхо коммунизма принципех цаI — хьакъалцеи физически доча балхашта юкъера юкъ дIаьккхар.

Кагирхой дукха депо Къона кадраш кхета дукха балха ахар эксплуатационни дараш санна, ремонтни программа, боарамаш а чIоагIа лакхадаларна дувазденна да. Керттерча дакъе уж ба машинийкъа транспорте хилаьза, цу балха бехктокхам бовжаха, хIаьта цхьабараш дисциплинаца IаIмазеи машинийкъа транспортерча дисциплина лоархIам кхетабанзеи бола кагирхой.

Дисциплина лакхьеча геттара дукха хIамаш да коммуниста гойтача хьокхамах тийша, къаьстта а нагахьа санна командир — коммунист на вале.

29 шу да Павел Иванович Вахтиня депо слесаралла болх бу. Ше болх бе волаволча дика хьокхачо къаьхег цо. IалаьмаIе дукха я цунна депо кулгалхоша, къахьа отделене а поощренеш. Дукха ха дIалу цо къона болхлой кхетабара, хIаьта царна хьоллашка цун авторитет йоккха я.

Цхьабакъда ала дезаш, дисциплина йоацаш бола новкъостий коммунисташта юкъе а кийслуш хилар. Партийни дисциплина айара боккха болх бу партийни комитето, цехови партийни бюроша, партийни группаша. Депо партийни организаце цу тайпарча балха формаех цаI а хинна дIаэттай коммунисташа тела отчеташ.

1969 шера алхха партийни комитетен партийни бюройн заседанешка 60 совгIа коммунисто отчет ийй КПСС Уставо дIадехараш кхоачашдарен уж телкадара бахьанийн хьакъехьа, кагирхошта кхетам баларна хьакъехьа, къахьегамен производственни дисциплина лакхьара хьакъехьа.

Партийни организаци цу отчетий къаьстта боккха лоархIам бе яьнна укх шера. Алхха партийни комитета заседаце отчет ийй пхе коммуниста.

Масала, коммунист тов. Ю. М. Шипаев къахьегамхой депутатий Октябрьски районни Совета депутат а комсомольски прожектора кулгалхо а ва. ЧIоагIа вехе хьайзар на парткома членаша шийга хьай депутатски декхараш а мишта кхоачашду Iа, комсомольски прожектора кулгал я мишта ду яьнна чаьттача. Замечанеш йир укх тIеххьарче хана шиб партийни группане деш дола кулгал чалдалийтача колонна парторгажова Г. К. Шинкова а.

ХIаьта новкъостана яьча критика хIама хулаш бола коммунисташ чIоагIагIа болча партийни бехктокхаме оз.

Къахьегамен производственни дисциплина чIоагIйолча гIулакхех цаI лоахI партийни организаце къахьегама хьалаш тоадарах, производственни эстетика, къахьегама культура лакхъярах.

Цхьабакъда къахьегамен производственни дисциплина телхаеш йоай моттигаш дIаяххара партийни, профсоюзни, комсомольски организацешна чIоагIа къахьеташие а уж дIанз а йолаш я. Моттигаш чуд маьар цеце а белаш болхлой балха ухаш, балха цу болгIаш Iош, балха бахча тIехьа бусаш, цецал хьалха балхара дIаухаш, кхы тайпа харцахьара гIулакхаш леладеш. Цхьаза командираша тIаххожам мелболийт. ХIаьта боллхашна брак ю.

Депо коммунисташа, бакъдар дьаьча, дика кхетаду, аххха цхьан администрировано методагIа уж деррига кхоачамбоацараш дIадаха йиш цахилар. Укхаза кхетамчен дикагIеи цхьана тарье сов административни общественни воздействе а кхетама балха а методаш.

Укхаза къаьстта доккха дакъа кхоач общественностага. Цхьаза дисциплина голхаьнцоа адамашт иш бехк бича, раьза бошша доли къамальаш долалуш хул доп ниййса къовстеледаш, бехк сов боккха баьб, и. кх. дI. ХIаьта цхьана балха болча новкъосташа бехк баьчул тIехьагIа цу тайпара къамалаш хилаш, укхаза хьанна эгIаэгIорга хаш.

Общественни воздействи ара методаш дукха я, уж мичахьа ерзаза еза хош, ниййса лелае еза. Царех да даь гIалат цехан профсоюзни собрание (е нагахьа санна коммуниста ца хаьдаа, партийни группе, бюро), новкъостий суде къовстадар, «Крокодил» ахача сатирически газета тIа, «Поездаш лелача кхерам на хилийтарая» яхача фотогазета тIа, молнеш тIа, хIара дешна аралатача «Локомотив» ахача газета тIа дувцар, и. кх. дI. Уж деррига методаш шиъ балха тIа лелаю партийни организаце.

Цхьа масал доаладергда аз. Тепловозашка профилактически хьожача деха профсоюзни собрание ю. Слесарь Медведев лаьтар гулбенхарашта хьалхашка. ЗIаммига сег ва из, 18 шу мара дилана. Из метта алалае гIерташ дукха кхьаьйгад цеха. Цхьане а кхар хецар цо. Кест-кеста балха тIехьаусар, ханал хьалха балхара дIаухар. Болх во бора. Медведевна критика йир слесараша Н. В. Котова, Г. М. Миньков, Л. Е. Гелеверьева, мастера А. М. Новиковска, кхычар.

Медведевна шIенкашта шIахьайтар нагахьа санна цу гаргарча хана из тоа ца лой цехера из шIаьаккхарах дола дош коллективо оттадеяхилар. ХIанз а гучахьа хувцалуш, кхы тайпа сег хулаш воагIа Медведевах.

Ужжамо собранеш кест-кеста хул ерригтача цехашка.

Коллективана кхетам балара боккхача лоархIама я новкъостий судаш. Шиъ а уж депо — эксплуатаце цехеи ремонта цехеи. Цар шоай керттера декхар дерхI сег кхетавар. Цхьабакъда, дицлалийтац моллагIча заводе, моллагIча болхамс, моллагIча гIулакха тIа вале а къахьегама дисциплина телхаерашта цу гIулакха бехке бараш суде дIачутелаш а, къахьегам боацаш къовсам лоаттабалх В. И. Ленина яьхар.

Кастта премеш ийерьа депо болхлоша шера баьча балха итогех. Цхьабакъда, дисциплина телхаройн тIехдаьха малараш мелайрийн хьалт дац премеш хьожаьнай списков тIапа шоай тайпан цIераш леха, уж цар тIо хургьаш.

Хьанехка Iаьв мара отпуск ма дойла авва лаьа совцаш хул кест-кеста болхлой собранен протоколаш тIехь депо МК решенеш тIехь. ХIаьта депо местком массара а кхоачашду цу тайпара соцамаш. Харцахь бахнарашта санаторе баха путевкаш лац, коммунистически къахьегама ударникий цIи дIайоаккх. квартираш ялара эргIа тIехьайовккх.

Цу цхьан хана депо кест-кеста хестабу поашта гIабилла болх дика бераш, шоай низ ца кхобеш къахьегараш, хьалха латта болхлойн инженерно-технически болхлойн.

Дезача деношта четаьь собранеш хулача ханахьа нийса а деш пачхьабоха саналIа ца кхахьараш.

Коллективана кхетам баларая дисциплина яйнраш хIандчул тIехьагIа я бе безаш дукха болх бе партийни организаце. Тха депора коммунисташ дIахо а хоадам болаш къовсам лоаттабе лаьрхIа бе пленаш кхоачаш ьяра. коммунизм хьалъяра лоаттабеча къовсама новкъаоле ерашта.

В. РАКИЦКИЙ,
Грозненгни локомотивни депо парткома секретарь.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧУ СОВЕТСКИ IАЬДАЛ ОТТАДАЬ 50 ШУ ДИЗАРГА

ВЕТЕРАНАША ДУВЦ

Граждански тIема алхана юкъе чIоагIденна да вай республике дахача халкъий доттагIал. Коммунистически парте хьаллоттадеш хинна на доттагIал деррига а тохкамех чакх а даьнна, контрреволюци йохаль низ духьйина хьаст а хинна дIаэттар. Лирача тIемашка оагIув оагIох а теха моастагIчох лачаш бар эрсий болхлой, гIалгIай, нохчий, кхыча халкъех бола нах. Шоай деналерча гIулакхаша, кIаьдбала фуа на хоаш долча кхехкача вахарца халкъа бIайха белам болийтаб цар шоаех. Советски Iаьдал бахьан долаш латтача тIем тIа турпалал гойтарах Нохч-ГIалгIайчен бIаьш къовсамхошта орденаш медалаш еннай. Шоаш хьабена никь буаш Сийлахьча Коммунистически парте денлеча къонгаша.

«1916-гIа шу дар. Забастовка еш бар Старий промыслашкара болхлой. Иштта забастовкана юкъе чIоагIа такъа лоацаш хинача механически мастерске болх беш вар со цу хана, — дувц Л. М. Карчевске. — Забастовка еш хиннарех дукха бараш цу дакъе со а, чолице лийнар. Дукха ха яьккха йийзар набахтен чам буаш. Февральски революци кьиначул тIехьагIа мара араналазар со набахтера. Стари промыслашка юхаера со. Промыслашка самооборона отряд вIашагIболла болаелча, со сай безам а хинна вахар цунна юкъе. Городи мехкаьтта промыслаши лоравеш яр тха отряд.

Пролетарски батальона юкъе а волаш лийтар со моастагIах августовски событей халача денешка.

«1912 шера деза 1917 шерага кхачалца бурув бетта болаш волаш вола бир аз, — дувц С. Пайзулеева, Стари промыслашка, ца тIехьагIа смени буровой мастар хилар со. Во вахар хар болх беше сега хинна. Дика дагайоалаш 1917 шера Алхардова промыслаш 25-ча участке дихне забастовка. Забастовкана юкъе пхьаре тIаналлерши кочегараш хьалгуг а ариш, тушна теха хоаш бир на забастовкашта бахарах.

Грозне бIаь дийнаь Гою совтачия кана муглаIарах бIухо волаш шера гIулакх дево вар со.

«1918 шера бIаьстан юкъе, ше Эсхар вIашагIделлача хана, — дувц Грозне 100 дийнахь лаьтта тIом тIа дакъа лоацаш хинна К. М. Ларионова, — цун мукIараштa юкъе вахар со. Бувзама командира хьожавир.

ВIаь дийнахьара тIом болабенначан хана полевой аппараташ телефонни проводаш вIалла гоь лаь яар бувзама команде. Кхайка штабе вийхар нов. Гикалос бувзама начальник. Цу хана из шей моттиге а воашаш, вiтабе кхайча хьалхар сан Губарев Василий. Штабага кхачалва бола ни кIиреь топаш пулеметаш еттар бар. Цига гIолла хьал-Iо ухаш лийнача бронепоезда тIехьашка а лечкъаш кIалхардальар тхо. Из кхайка се вено хилар дIахайтар ас Гикалога. Николай Федоровича хьаьттар сога: мичара яхьаргьа полевой телефонни аппараташ проводи. Оаха ера, цхьабакъда, из вIалла аьттехь а тоьаш яцар. ДIахо йолача хана яраш йола оборудовани моастагIчунгара хьехха а йийзар. Дика дагадоагIа сона укх тайпара шуьй нийсденна гIулакх. Сентябрь бетте дар из, Гуйран ха яр. Тха телефонни станци Дагестански казармашка латтар. Керттера дакъош штабаш дувзадолийташ дар тхо. МоастагIа тхона геттара гене вар. Телефониста Арсие укх тайпара гIулакх хьалхадаьккхар: цо бийсан йоаланагIа казакаш бахьа чу а йирна, цигара лочкьаьв телефонеш вахьийта. Бийсанна хьо арзева дахьнага хана моастагIа ваьхьа тIар сон Арскийн. Цхьан-шин цIенна юкъе гIолла ваьа гоза тедача гIехьагIа хьаьта гIолла бораха провода дIатIакхьидар тхо. ДIазора тхоай кхиь провода бихьа дина. ЦIалт загIача дIаккхьир. Тхо ай а денна чухьежача, тхьагIара ехаза казак ваIар цу чу, хIаьта телефонист воашш вар. Полевой телефон йолаш вIаштIехьадаьлар тха. Цхьа пхийтта минут ваьнча гIолла, тхо юхадийра доттагIча хана. Дов долидир казакаша. Цхьаьбахьаьа, нарчок хIача бургдолаш дапар, тхо гхоай барам болча дIаккхача доаькхар».

«Уж деноаш дицлургдац! — йоах Т. - С. Б. Байсурхаева. — Хана йоахало йоаргьаш мел лайнача халоний дераш Тахан санна дагадоагIа сона. 1918 шера 12 сентябре тха командира кхо новкъост — А. Кузаев, Б.-Г. Берсанукаев, К. Дунаев — вахийтар Грозне, цигара гIулакхаш мишта ха, латаш болча новкъосташта гIо шоай хьажа. Шолжах уллача Белиновски гIаьна юхе гикаловнех дIа а кхийтта моастагIчуна дов де дийлад оаха бахийтачар.

Юха кхьачача цар дийцар Грозне лира тIом латт, латаш бараште новкъостал хилавна дарг долаш дац, яхаш. Дукха дIамаш дийцар цар къовсама кулгалхоех — С. М. Кировх, Серго Орджоникидзех, Н. Ф. Гикалох.

Шегардейций нохчий группа вIашагIьеллар новкъостала кинйта. Эллистанжера 8 сег, Дышне-Веданара—12 сег, Ца-Веданара—4 сег, Анк-Батойра — 3 сег. Мойра латар дипал дола тIемахой. хIаьта котдаьннечул тIехьагIа лаьрхIача, дукха бар тха боашш».

«1919 шера июнь бутт боаш, — вазу К. Г. Сапралиева, — вагинийкаша низагIа чубеххар вагонашка кIайча эскаре бахьа гIалгIай Сурхотарча, Экажкъонгий-Юртарча, кхыча юртаншарча яьха герзах товеннача отрядо Назранерча станце латтача кIайгвардейцашта дов доладир. ИннигIа бахьа эскаре бугаш хиннараш партизански отрядо мукъабьхар. Мукъабьхарех дукхаь барая партизанех хьаьккхийтар. Цу тIем тIа вийра къона деникински эсар Добриев, массеж полковник хьакарановлаяир.

Из моттиг хиннача тIехьагIа массеж ди даьннача гIолла ГIалгIашкаьа карательни отрядо хьаийтар дохакинцаша. Боашш низ тIабихьар цар Экажкъонгий-Юртан СурхотIеа. Деникина бIу кхы дIахо из бахийта лаьрхIар Экажкъонгий - Юртарча хаха. Герз бе доллалургдолаш мел бола Экажкъонгий - Юртаре нах. цу дакъе кхо кIалсаг а йолаш. Деникина бIунах латта духьале бахар».

«ГIойгIа дар из, — яхаш дувц Д. Гериханова, — нах вIашагIа а теха юрта кест-кеста къамальаш деш хулар Н. Ф. Гикалов, А. Шериповн. Къеча налаш хулар цар беседаш, нохчаша болхлой классаца доттагIал тассар ловра царна. Дукха дувцар Советски Iаьдалах, большевикех, Iаьдал шоай бе лелача большевикашта духьала, революционни пролетариата духьала тIом болабе лаьрхIача моастагIашта - кIайгвардейцашта хоадамболлаш духьаьотта кийчдаланза дарг из дилара. Тха кIагIа Iеш вар Шерипов Гикалов. Цигга доададора шоай гера, ахча, документаш. ГIойгIарча наха бокъонца чIоагIо йир — Советски Iаьдал бахьан долаш къовсам лоаттабе а контрреволюцена духьала къовсам лоаттабеча грозненски пролетариата шоай деррига низаш новкъостал де а.

Исторе — къаьнарча большевикашта, Советски Iаьдал доаккхаш дакъа лаьцарашта дагадоагIарий оагIош. Хьаехкача хана шаьра бIаргагу яйна шоай ваххарцеи цIийнех Советски Iаьдал даьккхараш а чIоагIдаьрши я, низ бола социалистически болхлойн ахархойи пачхалкхе кIаоттаьраш. ДIадахараш шоаш дувцаш, хьалхашкахьа хьеж уж, коммунистически общество хьалъяра шоай еррига уйлеш кийчлуш тIа а дерадеш.

З. М. КИБИРЕВА,
Л. Т. СЕЛЕЗНЕВА,
КПСС Нохч - ГIалгIай обкома партийни архива болхлой.

Фашистски Германи эшаяь 25 шу дизарга

3-гIа Белорусски фронт. Кенигсберг. Плен хьачуухаш ба фашисташ.
Э. Евзерихина сурт.
ТАСС фотохроника.

СИХХА КIОАРГЛУ БУРУВ

«Малгобекнефть» НПУ кIоарга бурувдеттача кантора коллектива чIоагIа лоархIаш сийдеш а Хадаев Микаил керте латта буровой коллектив. Ши шу хьалха бурув теха доладир цар хIана шоай бохх беча скважинаш 5 эзар метр кIоарга теха деза из бурув. Цу № 879 йолча скважина меловой тIоалашкара йоккха мехкадьаттa кIеж тохаргхиларах дог тийша ба бурувдеттараш. Бурув техача дукха халонаш нийслу, хIаьта цу буровойнъ бурув тоха дезаш да къаьстта чоалханерча хьалашка.

Хоаш ма хиллара цу буровой меловой тIоалаш лакха да, цудухьа чIоагIа къовсам лоаттабе беза бурувдеттарий балха тIа хьовзаш да кийсболийташ проектни кIоаргалга кхачара. Скважинана бурув теха доладелча дене цхьаьккха бурувдеттараи балхара шахьа вальнна хувцаваннавац цига. ХIара бурувдеттача дог лазаш къахьег, коллектива сий лакха лоаттадара хьанир кхоаш.

Цхьабакъда, ма иштта дале а, бригада бехках доацаш скважинана бурув тохар чIоагIа дIаьхденнад. Цунна бехка бараш ба скважинана цементаж ю технически служба болхлой. Цар бехках кесткеста телхаю бурув тохара график, цудухьа бурув тохара аьттув болаш ха хилча беррига шоай низ тIабехийте къахьег бурувдеттараш декхараш тIера дIадахара.

Иштта къахьегача бригада членаший вIаштIехьдаьлар дукха ха йоацаш 3144 метр кIоарга комбинированни колонна цхьаьккха хьовзаш боацаш Iочухийтa. ХIанз кIаларча мелашка тIаккхачара ди тIехь кIоарглуш латт бурув. КIаларча мелашка чуделладенначул тIехьагIа 560 метр бурув техад.

Бурув тохача хьовзаш ца хилара керттера бахьан да бригада кулгалхочо, берригача бурувдеттарашa геолого-технически нарядa маьхьхара бурувдеттарa чаккхаха еза мероприятеш ханнахьа чакхъяхар. Фийла хьеж бурувдеттараш бурильни инструментага. Укх денощка деффектоскопи йир ерригача турбашта. Цига гучадаьлар скважинера дукха турбаш пайдане ца хилар. Иштта хIанз хьожаш ба бурильни чIегашка, шенаторашка, цахаддам тIаххьожам лоаттабу скважина ствол гоамъенний сийй хьожаш, дорана мел низ тIалатт хьожаш.

Къаьстта чIоагIа терко ю маркхал мишташ хьожача, хIана аьлча маркхал во хилча хьовзам хила тарлу бурув тохача. Цу гIулакха цахаддаш тIаххьожам лоаттабу йоккха опыт йолча лаборанткаша Пронина Нинас, Дудкина Надеждас, кхычар. Царна доацаш да меловой скважинашта бурув тохара хьалаш, цудухьа нийса ишттаю цар маркхала рецептура.

ХIана-хIанз мехкадьаьта кIаш тохаргья ахача лакха давлени йолча хьалашка массаза бола беш хьадвагIа тхо, яхаш дувц бурвой начальника гIонча Хамрухаев Махьмад. Цу гIулакхо бохкка бехктокхам тIалоаттабу бригада хIара членa. Сменашта керттера латт тха йоккха опыт йола бурувдеттараш коммунисташ Темченко Федор, Медведев Григорий, Гайворонский Александр, кхыбараш. Царех хIаране чоалханерча хьалашка дукха метраьшта бурув техад. Хьовзам хургбоацит хиларах дог тийша болча бурувдеттарашa моллагIа а кхоачамбоацар нийсделча сиха дIадоаккх.

Кхомбара тIехьа а чIоагIа къовсам лоаттабу бригада членаша. ХIара дийнахь хозрасчетни карта тIа дIаязъю дIаяхийта материалаш, утяжелителаш. Из бахьан долаш дикка лакхъенний бурув тохара сухал, кIеагъенний дехьа йовш хинна материалаш, химически реагенташ. Дуккьаь февраль бетта уж лакхе йийца материалаш кхоара чотах пачхьалкхенна баь пайда 36400 сомар.

Скважина бурув тохара февраль бетта план хаьал 8 ди хьалха кхоачашъяь бурувдеттараша. Планах лаьрхIачул совгIа теха бурув 26 метр я. 4.500 метр кIоаргдаллалца тоха лерхI бурув, цул тIехьагIа 6 дюймови колонна Iочу а яхийта юхейнсача 500 метра бурув тохаргда.

В. И. Ленин ваь 100 шу дузаш гарга кхачалехьа 4000 метр кIоаргдалийта лерхI бурувдеттараша скважинана тоха бурув. Цу декхарех лоархIаьбергхиларах дог тийша ба уж.

В. ТАГУРОВ,
МаьгIабнерча «Къахьегама байракх» газета болхло.

ИШТТА БА НАЬСАРЕРА КХАЛНАХ

Хьона дезача балхашта шкъе эттара дикагIбар малагIа ба, аьнна, гайга хаьттача: «Гишлошъечун бар ба» — аргдар аз. Из атта боландаь а, цига дукха алапи лундаь а яхаш аз. Кхыдар да со цу профессена тIаунзар.

Цхьабола болх хул хьабаьчул тIехьагIа бIарга ца гуш. ХIаьта укхаза Iа хIара дIатеха кулг цIаккха а дер йоацаш довц. Дика тохе — дика, во тохе — во. Дог гIоздоал са айса укх 10 шера Наьсаре хьалдаь цIеноi, школаш, промышленни гIиреш бIаргадейча. Доккхал ду, кIезаига курал а йосе кер чу. Дукха ха йоацаш тхоай зооветтехникума хинна со.

Спортсменаш бар оаха хьальхачa йоккхача сийрдача спортзале, сапаргIатача аудитореш чу багIа дешархой, салаIа коза общежитеш я. Лаккерча курсашкарча дешархошта со ейзар.

— ЧIоагIа хьа лелар хьалхагIа! Тхона «дицлаш шо», — йоагIаргIа хьалxaь хьалхагIа совгIат. хар пар. Кхы доккхагIа совгIат. Барнал мишта хургда. Цхьаккха юрт яц Наьсаре-м са а са новкъостий а кулгаша хьалъь гIишлош йоацаш: Наьсар - Берта — 960 бера лаьрхIа школа. Буро кIала — из санна школа. Пхьлекъонгий-Юрта хьаьхарч леларш чубаха цIеноi.

ХIанз Назранерча кирпичашан еча заводе 58 метр йIаьхен 14 метр шерен сушильни блок хьалъеш да тхо. Къонача города чIоагIа эшаш я из. ХIара шера дукхагIа эш укказа хьальеча гIишлошта кирпичаш. Из хьалъь яьлча хIаьнзчул шозза дукхагIа кирпичаш арахеца вIаштIехьдаргда завода. Цудухьа из сихагIа я яккха оарцагIаьннах тхо. Сиха урагIаух цун пенаш. листа йоккхаш. СменагIа юкъера лаьрхIача 1500 кирпичик пенаш тIа юал са новкъосташа Камурзоева Нинас, Бекова Зинас, Торшхоева Дебахана, Албакова Аьсета, Оздоева Муз. ХIаьта нормах 800 кирпичик мара йилла ецац цар. Уж аз цIераш яьха гIалгIай кхалнах гIишлош еш хьабоагIа 7—10 шу дьлпад. Шоай балхах дика кхет уж, дог лазаш хьабу. Цудухьа дика хьаIов. Царна фуннагIа а дулургда, аьнна, хетаду. Езаенна парна шоай хана сий дола професси.

— ХIана ух хье цига, укх юрта а ма дий балхаш, — оал сога юртарча наха, со Дуйрийна 5 сахьат дальча автобуса остановке йолаш. Я а я Iаьлий - Юртара Назране хIара денна дIа-хьа аха хала. 5 сахьат даьлча арадьлча сайрийна ворхI сахьат даьлча чуйоагIа. ХIаьта а из сога дувцараш хац са кер чура дар. Атта дац дукхача хана деиа цхьа дезал санна барттайна хьайоагIача коллективах къаста, мастерон йицъяла, пенаш дотташ сиха делла Iема кулгаш кхычунга далийта.

Со цецйоах цхьаноа сег цу дерригача гIуланха кулг а тесса балхара дIаводалаш бIаргавейча.

«Назрань хьальяраш кхалнах ба», оал наьсарерча наха. Уж-и город хьальяь, ялатам кхедаь, фермашка болх баь а Iац. Цар-и цIен че а делаю, дезал а кхеб. Иштта ба Наьсарера кхалнах.

Шин тайпара белгал да тхона ер Ленина юбилейни шу. Кхычарел доккхагIа хет сона сайна хьалхашка латта декхар: са нанаха тIа улл Ленина орден. Дожадергдац аз цу дезача совгIата сий.

Я. ЦОРОЕВА,
Назранерча ПМК каменщица.

АПН корреспондента Быстрова Зоис къахьегаман депутатий Ульяновска городской Совета исполкома председателгара Ланцов Борисегара дийхад В. И. Ленин вел 100 шу билгалдоккхучу шерахь къахьегаман мишта кийчлу дуьйцу.

■

ЛЕНИНА ДАЬХЕНЕ

УЛЬЯНОВСК–ЮБИЛЕЙНИ ШЕРА

— Тахана Ульяновск, — элир Ланцов Борисе, — из йоккха промышленни центр а Поволжье хоаггIа йола город а я. Из да Ленина вискеташ кхоачащдеш боалкхача эзараш наха тIегIертта, шоай са ца кходеш къахьегарах хьинир.

Дукха ха я цхьанакха юстара, дага ца йоагIаш иллача Симбирска (Ульяновска хьалха хиина цIи), мещански, купечески города лераш дIаьхин. Индустриальни Ульяновск шерра йоаззаш я мехке. Ульяновскера фабрикий / марка йовз дунен тIарча 60 мехка хIана йоазаш ьвина.

Ерригача предприятеш дегаш вIденна болх беш ба ульяновцаш шоаш оIаь ударни ленински дежийна къахьдийхкахьча укх деношка. Шин шера задании 25-ча декабре кхоачашийр областа промышленностo. ХIаьта общества юрташкарга къахьегамхоша пачхьалкхенна дIаденна плананIа лаьрхIачул тIозза хIана деннадаьнна дукхагIа илат.

Укх тIехьарча шин-кхаь шера къаьстта чIоагIа эргахьннай Ульяновск. Керттера даькъе кхоачашдаь даьнна город дIахо легIайоллаяраи ленински моттигаш йицлургIоаш белгальччарахи гIишлошьераштта хьалхашка оттадаь хиина деккараш. IалдамаIте бокка болх ба баьр. Ераш ла массехк масал.

Волгина йисте кIайча мрамора хьалхьай мемориальни дворец. Из я дворец хьалхьеча дакъа лоацаш хиннача эзараш нахь-ха кулгийх дегайн йIоахал шийна чулаьца искусства монументальни произведении.

ХIаьзле хьалдаь даьннад е укх гаргарча хана хьалдаь даьгдоаш да «Венец» яха лакха гостиница, И. Н. Ульянова цIерагIча Ульяновски педагогически институтта лаьрхIа керда задне, эггара хьалхаьра юкъера общеобразовательни политехнически школа сенна дола гIирсаш. Цу школерча дешархой занятеш хьалха хиннада, Ульянов Александрен Владимирен йистеькахача маIача наькка классически гимнази хиннай хIанзаIа. Къьнарча здание чу дешайк эхенча классашкара дешархой хургба, цига кхы тIа а хьалхьеригьи мемориальни залаш 1970 шу доалалуш гIишлошьераша тIехдика хьалхь а. Йьккха дIаелар берий областной библиотеха. Цунца я пионерийн школьникий керда Дворец. Хьалхь а яьккха эксплуатацие дIаенный областной больницера керттера хирургически корпус. Художникаш ЦIагIа бахкаш да болалуш ба моттигера живописцаш скульпторашн. Кийчдаь даьннад торговле ЦIа. Шуй городской коммунальни кердалхай Ульяновске: кердие хьалхьай машинньякъен автобуссий вокзалаш. Кастта болх бе йолалургш аэровокзала здании. Укх тIехьарча пхе шера городе хIара шера хьальнай хIаране чу 1200 моттиг йола 3 — 4 керда школьни здани. Аллаш дIадехача дахаш шера Ульяновскерда итт эзар дезала цоаш кердача цIеношка чуховашар дездаьд. Керда хьальнь бераI берий бешм ясли кхьачай кагегIьарга.

Ульяновске шоай куп хуьц къаьст-къаьстача кварталаша хийца ца Iеш, бIарчача районаша а. Тхша цIенодаш дагIача моттигашка хьальэттай чуьеча цIеной хIанзара дукххаза вIаштIарьяь здасеш. Цунца цхьана боча лорнеш я йиалургIоаш ленински моттигаш. Цареж я Ленина ЦIенна музейна кхагIдотташ йола, хьалхьежача сигале туш йола шуй тайпара музей я хинна дIаэтта Ленина улица, хьалха хиннача Московски улица яьа дакъа а, ленински кхо цIа а — мемориальни двореца чурча кхо тIея цунца юххен. УльяновгIар дезал цу цIеноцка бахьаб Симбирске бака баьккача хьалхарча шерашка. Царех цхьан цIагIа, Прибыловске хиннача флигеле, вахе В. И. Ленин: цIрех я гимнази а хьалха Карамзина библиотека, В. Ульянов вахьача хана эггара хьалхара библиотека чухиина книжки Дворец а.

Пиреаш хьалдаь Iан городе, цунха объекташ юкъахьелла-еш я, капитально тоаеш я, скверашн паркашн дIахочI. Онерахьнача хIара Ульяновца свалка дакъа лаьцар шуй улица уIа, хоь, квартале гIалаш дIайогIача.

1969 шера дунен 78 мехкара 100 эзар гаргга хьаьар хиннаш Ульяновске. Туристех цхьанне болгарниI Михаиджийски Николая, Крайницы яхача юртарча кооперативни шофера аьлар: «Ульяновске валаш ас мел яьккхача хана цIаккхий а дег чура дIадалалар сона шуй ма хьехьацей къахьегамцен дунен халиъаштта юкъерча белхалой болама баьччаге кхоачаш лаккхеннача сарах доккхал де дог хоагIаш йола уйла. Ленина даьхене волча хана къаьстта доккхал дар аз са коммунист хилара».

— Планеторча наха, цу даьнье кхо бIаь эзар совгIа волча ульяновщий а, ЛенийцIара из Iалажмате бокхха безам, куп вискеташтта темаше хилар, — аьлар ше дийша йистеноаллеш Ланцов Борисе. — Ильича бIаь шу дузача юбилейна эггара доагIа дола совгIат да.

(АПН).

ТРАКТОР-АЛЬПИНИСТ

Минеральни отталь ... йоалле латт шу трактора кабина чу — дехьара хьатIек сеьхьара дIегIем. Кердача машина тIа трактористи юхе вагIаш цхьаьккха сег хинанза вовгаш ахье на деталаш. ГIулакх минтад ьвча, массанена а йоазаш йола «ДТ-75» яхача трактора тIа хьа а ю. Волгоградски тракторни заводо араяхийтай «ДТ-75К» яха трактор. «К» — крутосклонни (ирача дукхагIа тIа-кIал ювлалуш). Из трактор — альпинист а. «Юхаьоазае хала хиина ца Iеш, кхьметтел вIалла вIаштIехьа а даргдоецаш, седлара крача бисешин дIадийначa чахь интрусови сомийн бешамашка болх бе безаш я из. Цудуьла дехьа оагIора латтача кресло чу дIачу а хайя, машина тIехьашкахьа юхаюг водителя. Из тайна операци аттагIа чакхьякха йиш хургйолаш кийчьяь я трактора управлени. Ши эзар метр лаккхача лолмашка тохкам беш латт хIанз «К» тракторанта. (АПН).

В. И. ЛЕНИНИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЗАКОННОСТИ

Дунен тIа эггара хьалхара социалистически пачхьалкхе. хьаьнчен цунна керте лаьттачон В. И. Ленина чIоагIа тарко еш хиннай социалистически законноста теорен практикан.

Октябре хьаьдаьча законностах общественний пачхьалкхени строй моллагIча а тайпара тIаккхударех лоравра, граждений бокъонаши цар законах дола хьаштаци лорадаре средство а лерхIаш. Советски Iаьдал даьнначa хьалхарча денношке а оттадир В. И. Ленина революционни законность пинса чаккхаенхарахи хьанагIчо леладой а законах доаца хIамаш ца леладайтархи дола дош.

Образованех ше юрист хиларах тарра, В. И. Ленина юкъаракк доацаш хьалхле лелайр керттера законодательни акташ кийчьача, хIаьта ше уж язьяьб.

Шуй йоалон тIа социалистически законноста чулоацам гучабоаккхаш, Ленина белгалкьйеда, советски законаши беррига къахьегамхой лоIам лорабеш хилар. Советски пачхьалкхенна хьалхашка латта политически деккараш кхоачашдара боккхача лоархIамера средство я уж. «Закон политически бустам ба, политика я», — яхаш хьаьд Ленина.

В. И. Ленина оттадаь социалистически законность ниеххоц къахетамск лаккагIйола принципаш йоаккхаш, граждений законаш йола бокъонаши тьештаци кхоачашдара йоахко еш, хIаьта ниттта хIара граждании обществана, пачхьалкхенна, граждаништта хьалхашкара шуй деккараш дийна кхоачалдар хьедехьш я.

В. И. Ленина боккха лоархIам беш хиннеб закон цаI хилара «Законность хила йиш яц калужски казански, из хила деза эрригроссийски. хьаьметтал Советски республикай ерригача федерацие цаIа» (В. И. Ленин, Соч., биаьа гуллам, т. оагI. 198).

1918 шера ноябрь бетта Советий VI Эрригроссийски чрезвычайни съездо В. И. Ленина инициативах докладаш «Законаш лизза кхоачашде дезаш хилара» социам бие. Цо Росси беррига гражданаш, Советий Iаьдало органаш, гIулакхера нах тIахьийхар лакхорча Iаьдало тIазца социальши распоряжениши цIенхьиштта кхоачашдара. Къаьстта брошюра а лаь врабаьхкха съезда на социам массаза а Ленина болх беча истола тIа улляр.

Законаш цIенхаштта кхоачашде дезаш хиларна йола уйла йихза кхоачашйора В. И. Ленина. Общество моллагIа моттиг лоадаш вале я, законаш массанена а кхьатарра хила дезаш кхоачашда дезаш лаьрхIад цо. 1919 шера март бетта РСФСР Халкъа Комиссарий Совета секретара Л. А. Фотиеве: Владимир Ильичгара дийхна гаргарча наха цхьан учреждение бох бегта ца могийташ декрет зале я, цхьа энош вола — бакхе сеоретарного дIашо мукъаба вьина. Балха хьаьза лаьрдIа хиннар В. И. Ленина пиха йоашш а декрет некьа долаш кIама зале чьесте цо мукъа лургба ьвина хеташ а сег хинаш В. И. Ленина жоп деннад: «Лекротел тIехьаде йиш яц из мо йола предложейн оттинрах я судэ е вола воагIар (В. И. Ленин соч., биэза гуллам т. 50 оагI. 266).

Законин доха а деш ниттa дина бакъьаья хургаш яхаш хIамаш лелада В. И. Ленина, чIоагIа харцахь лоархIаш а хиннад моллагIча тайпара а закон телхаделла мошйтачa а хиннадц.

Уж е вож деккараш эггара шийсагIа кхоачашдара средство законаш кхоачаннарах лоархIаш хиннад цо.

В. И. Ленина чIоагIа йоакхо еш хиннай мехка лелаш дола законаш пачхьалкхенни аппарата болхлоштеи мехка бахача беррштеча нахан дикагIа дIадоваийтара уж кота теха арадахара деша.

В. И. Ленина доккха дакъа лаьцар къахьегамхоша кхухьийтача жалобанаши писмошкен дьаккара болх вIаштIехьбакхара дола Советий Iаьдале эггара тарзахар: хьететаш оттадеча, царца «Воловица дIаяккхараха дола СНК декрет а долаш. Цу документа тIа хIаьта ниттта «Цийна бувзам чебабарах» долча «ГIулакхерча наха болча правилех белгалдьахараш» яхача писмош тIа а хIара хаттарга чIоагIа уйла Iаккхийта хьожнига, доткъамаши заявлении чекха я бокъонца а тохаьнга, царех доагIаш дола гIулакхаш делга дIадийхад Ленина.

1919 шера январь бетта Ленина е тайпа распоряжении сенаИ СНК гIулакхий Управленега: «Ас шоана тIадул ерригача правительственний моттиггашка вахарон уйнита дерригa доткъамаш сога хьахийтар, хIаьта ялаь ухийташ дола доткъамаш сога хьехайта дезатъаь дчь сахьата йолча хана, багагIа дез доткъамаш шоаэтхьебархI сахьата» (Ленинский сборник XXXV, оагI. 52).

Ше чIоагIа мукъа воацашехь Ленина ха кораймоагIаш хиннай граждании доткъамашкен заявлениех хьажа, цу гIулакхага массаза а хьожаш хиннай из.

Цо хьадда къовсам лоаттабьоб бюрократизмах наьха хьаиттарами хаттарах тершал цо дарцеп. ЦаI Ярославски вож Московски губернашкара ши акархо леткъаз СНК гIулакхий Управленега законах доаццаш шоавкара говраш дIаяьхийа ьвина. Цар доткъам цу дешашка чхьажча комиссера къоастабйта баьнйтар управлене. Из доп дIакхьачча, комиссе сотрудника Романова конверта тIа язьяь хиннадар: «Болх дукха ба, лоадам боаьча хIамашка хьежаш ха йоне мукъадац». Чиновника из теркал цa дир, цо бюрократически жоп яздар дIахайтадар Ленина «Нитта жоп денне чиновниих лаца», — аьнна Аванесова, госконтроле распоряжени сдар Владимир Ильича.

1921 шера декабрь бетта центральни советски учреждений кулгалхошка ше дахьийтача письмо тIа В. И. Ленина язьяьд: «ДIеньяь дIаяккха ета цIорна волокитен канцелярщинен». Дика, цIена, чекха болх беш хила еза советски администрацие машина».

Гражданий социальни, политически бокъонаш кертамукъален тоаран социалистически законноста ... лоархIам Ленина белгалдоаккхаш хиннад законаш кхоачашдар беррига гражданий деккар хилар а уж телхадераш цIенхаштта бехктохже аьхабоагIаш хила а.

Зулам дераша лоаттабеча къовсаме вIалле ла йиц йоацаш лийрхIад по законность толхарах В. И. Ленина нах тIехьехаш хинаб фийла хилара, цу пачхьалкхен а общественни а гIулакха чIоагIен хьаддах хилара. Жуликита, спекулянташта, хулиганашта къаяа тaIазар дар дIадийхад цо. Уж къахьегамкой моостагIий а лоархIаш белгалдаьхал цо царна лоаттабеча къовсаме мела юхагIертаци, сентиментальни хилар социализмана хьалхашна доккха зулам дар да яхаш.

Цунца цхьана Владимир Ильича белгалдоаккхаш хиннад зулам ца лоаттабеча къовсаме керттердар къиза тaIазар дар а доьлаш, кхераме доацаш бокъонаш телхаерий хьакъехьа низагIа ьвина дайтарал совгIа хьехам бар, общественни воздействи еш хилар.

В. И. Ленина хаддаша дIадийхад мрлице судий болхлошкара, ченистанара шоай беррига балха тIехь цар цIенкхаьа законность лелаяр. Сага кхелаш чIоагIа хьажар, сег беяне хилара тешалаш объективно тудда, законаш социалистически бокъо кхетамца йовзадаш хьалхле а деаш, найса, хьакъяле решенеш яр.

Социалистически законноста ленински идееш дегIаоаллара, пачхьалкхен вахаре уж чIоагIьара хаддаша йоакхо ю Коммунистически партен Советски правительства.

Тахана советски социалистически законность, ленински законность я, из лаккагIча боврама тIа хьаний, цул чулоацам вIоаргагIа хиннаб, дикагIа реальни гарантеш йолаьяла я из.

Коммунистически общество хьалча деккараш толаша кхоачашдаш хиларо дIадех вай дерригача гIулакхашца дисциплина, организованность чIоагIъяр, социалистически рузкъа мамогга лорулар, общественни порядок лелаяр, социалистически законность цIенхаштта кхоачашдар. Из дIаделлаш хиннад В. И. Ленина, из лара тIехьекаш хиннаб ше нах.

А. МОРОЗОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР прокурора заместитель.

Николай Николаевич Урванцев куралдеш хиина эггара хьалхара советски геологически экспедици норильски лоаман района тохкамбе йоланнай граждански тIом ьлттача хилача шерашка.

20—30-ча шерашка геологашна ... гийрда безам дола металлий букйта деккарийла я Ленина орден ... Норильски горно-металлургически комбинат ше хьехилар.

1961 шера цхьан ... дукха цIаста-йиела вуда доалаш ... моттиг — Талнахски.

Талнахе гучадаьлаш латт кхь е дуккха рудникаш — «Маяк», «Комсомольский», «Октябрьский», «Глубокий», «Скалисти».

Лайво кIайьча шерачо арара лаьзеш бетта ... — анта оал цу городах. Норильск — нига я дикха библиотекаш, даим латташ выставка а йолаш дола техника цIа, культура Дворец, драматически театр, больничи городок, школаш, ... музыкальни, художественни, спортивни араш а долаш, цхьан бассейн, бераш лелаш телестудия.

СУРТА ТIА: Норильски Ленинин проспект.

А. ПОЛЯКОВА суртон ТАСС фотохроника.

ЦУН КЪАХЬЕГАМА НИКЪ

1933 шу дай из. Горех Орджоникидзе (цу хана Владикавказ) ... слесараш хьежайш. Горе ... паровозий депо болх бе. Дакъа вар дехьеча дегIеш ... таро бес бала дIаяхьга саг Игнатов Петр. Массалоа хIама дуйц. ... за гIертаж вар из. Юххьанца доца ... бокъонца балха саг вола гучадоаккх Петров. Цу хана ... моттиг балхаш кулгаша ... Ремонте отталь паровозаш ... болош хьал ... тоттб ... хилар.

Цу гIулакха уйла йир хьанача слесаре. Из болх аттача боакхарбола вагIуш леха ваьлар пореовах хьалIе тетта хIама хьье лаьрхIар из. Нитта хIама «Заслуженный изобретатель РСФСР» яха сийлен цIи лелача жестиницаIана П. Маслова цхьанца рычаг-кантователь цIайагIьелдар нов Игнатов. ХьалхагIа вгь саго беш хиина болх хIанз цхьан сагага буьора. Цу хьалхарча толаяо творчески къахьега бахьар геоп белхлой. Цул тIехьагIа а нов. Игнатова тийнна дукха тайп-тайпара рационализаторски предложени балха юкъеяхийтьай. Цар дикка аттачо боьнккаб паровоззашта ремонт еши къахьегам.

1934 шера дене «Красный молот» заводе болх беш ва нов. Игнатов. Юххьаьнца смени мастер, технолог, цул тIехьагIа смени начальник заводa керттера технологи волаш болхаш ду цо. Цига а даим кердадараш лехаш, гонахь лаккхьеш ва из. Массехк махьнеа рационализаторски предложени кийчъю цо, хIаьта уж машинашъеча балхе юкъе а хьу. Цу хана творчески къахьега хоьаш дакха квалифицированни белхлой кIезига хилира хьежача производствена чIоагIа лоархIаме, пайдe луш, технологи керда йоакх аш гIулакх дар из.

Сийлакь-боккха Даймехкан тIом латта ха яр. Немецки оранкаш МалгIабикерчен Грознерчен мехкдаьттана тIакхача гIертар. Дукха опыт йола белхлой чIем тIа бахабар. Белхлой казаш тоьацар заводе. МалгIабикера. Моздокера. Орджоникидзера фронта переднийра еха техника тоае, кхьиола сагота заказаш кхоачашде дезав. Даьхенo, царте уIадехар из. Цудухьа шоай беррига низ тIабахийта къахьегар заводчанаша. Бащача кIираш лоаьхар цар завода керда арa ца боалаш. цига бувашгIеотташ, къахьегама вахта дIахьуьаш. Доккха повкъостал дора рационализаторшa, Тишьенна оатхалаш тоийра, кердалваш хьыйора рационализаторша телача предложенеех. Инструментальни заводашa хьаьчарел восIа хилацар уж. Цкъа балха чIа чIоагIа аша наждачни полотно тоьацар, Петр Андреевича ше вIашагIделлар из. Чоалхане технически гIулакхаш меттел моллагIа «лоазам боаца» хIама повкъостанца дага а валле мара тахканар нов. Игнатова. Цудухьа эагаделача кердачох кайеалар цуя. Цу хана заводе болх беш хиина конструктор Н. А. Соболев, технолог И. Н. Тимофеев, слесарь-инструментальщик П. А. Андросов, шлифовальщик Н. В. Васильев цIи хеза белхлой-рационализаторш бар. Дийбайса из къовсам, кIальнахар фуд ца хоеш къахьегар цар. Царна юкъе а белгала вар Игнатов Петр Андреевич.

Тамашийна къахьегача Петр Андреевичa миитта йода ца хоеш ха дIаухар. Опыт йIаькагIа хулаш, гоазал лакхлуш дегIаухар Петр Андреевич. Ше-шийна бодх беш, тайп-тайпана пособеш ешаш теоретически знани а дIахйора цо. Цул тIехьагIа доккхагIа, лоарIамегIа дола технически кердалаш лех нов. Игнатова. Ниттa завода рационализаторашца В. К. Миллерца, В. Ф. Малининца, В. И. Фроловца, И. С. Куприасевца, Е. П. Федоровайца цхьана скважинана бурук тохара роликийн втулкайн конструкци эргаьнахар Петр Андреевича. ХьалхагIа дукхача шерашка дьниксаьргаш деча цхьа боарам болча болатах кийтбора из конструкци. Технологе дIадехачох чоалхане кийчьо ешаш цо из. Рационализаторий предложени юкьейоадаьчул тIехьагIа лесташ я болатах кийчьо баьлао. Из бахьан долаш кхьадолча заказанта массехк метал тела станок мукъаьиккхав кхыча заказанта. Цунах шера 54 эзар сом пайда баьлар завода.

Ше «Красный молот» заводе болх беш яьккхача хана «готтига моттигаш» дIайоахача хьинаре дакъа доацаш, даим кердадо лехаш балха юкъехухьаш хьавоагIа Игнатов Петр Андреевич. Шуй завода повкъостаптa меттел кхыча предприятиета а бокхача безашна дIалу цо шуй балха опыт, пайдане дола кердалар. Нитта «Нефтехимзапчасть» завода лаьр чIа массехк предложени кийчьяй Петр Андреевича. Царех ниъ дIадахача шера балха юкьейихьай. Пальха дукха яхаш къахьегаш доаноагIача цунна чIоагIа къахьегам аттача баккхар ле. Шуй балха уIа це кеоттера довзIяб ва из.

ХIаранена хоаш ма хилара, йоккхача тикашка, кхьчахьа беза мухь лакхерча этажашка хьалтIабаккха хала да. Массанахьа йолаш яц мухь хьалийбу механизмаш. Петр Андреевича бокъалгахьа дахкхар из гIулакх. ЛагIеш тIагIолла этажа тIаоа втажа тIа беза мухь хьалтIабоаха тележка вIашагIьеллар цо. Из чIоагIа пайдане хилла гучадаьннача Нохч-ГIалгIай торговле министерства шоай балха юкъейихьай из мероприяти. Укх тIехьарча шерашка 50 гаргга рационализаторски предложени еннай цо. Царех балха юкъейихьача 27 предложене пачхьалкхенна 150 эзар сом пайда баьб.

Нитта ба къахьегамца шуй вахар дийзача нов. Игнатова хьабена никъ. ХIанз облсовпрофе болх беш ва из. ХIана а цун дегIо пара къахьегама сийг бейнабаш. Хьинаре дакъа лоац цо общественни вахаре. Новаторий областной Совета президиума члени Совета председатела заместители ва из.

Пенсе ваха хо йоллашехьа салаIар фуд ца хоеш нитта творчески къахьегаш хьавоагIа Игнатов Петр Андреевич. Цун вахарен къахьегамен никъ тIехьенна болх хьекхам ба.

Н. АЛЕКСЕЕВА,
ВОИР-а член.

ХЬИНАРЕ КОММУНИЗМ ХЬАЛЪЕРАШ

Коммунистически партии дукеп тIа эггара хьалхара социалистически пачхьалкхен хьаль В. И. Ленин вал 100 шу дизара сийлахь-йоккхача юбилейна пайъбиллаш шоай баьччан хьехархочун В. И. Ленина васкеташ лоарагIа ца боалаш кхоачашде. коммунистически IаьдалагIа дехша, болх бе, бака лаьрхIа ба вай республика кхалнах. Вай Коммунистически партен Советски Iаьдалон пачхьалкха хана тIалаьттачи лоала кIалхарьйхкхай кхалсаг. творчески къахьетара. шуй низаш масте оагIоахьара дегIаккхулаара творчески юкъеххахьарак мел эша хьалаш вIашгIехьлайкхал.

Кхоламеча гIулакхашца кхалнаха хьинаре дакъа лоацилга социалистически общества къахьегIа йола оагIуа а хиина дIаэттал. Коммунизм хьалъерий хьалхарча мугIарашна тIа бахлаш болх кхалнах.

Советски Iаьдал латтача шерашка вай республика хьалхехйнах кхалнахьа керда наахал. Цар духовни хозалах, къонахчалах, делалах, коммунизма гIулакха мутIахьа хиларах доккхал ду къахьегамхоша. Республикерча беррига къахьегамхошна цхьана сийлакха чIахьу цар Ленински къахьегама вахта. Республика кхалнаха шоай дикача къахьегамца хьахьекхад, цар дакъа лоацаш да хилча, В. И. Ленина ца хала-ра. социализм хьалъе вIашгIехьдарг ца хилар. Из хьаьеох укх тайпарча цифраша а: Республика халкъа боахаме болх беш 135.5 эзар кхалсаг а беррига болх берех 48 процент. Царех промышленносте болх беш ба 51 процент, юрта боахаме 32 процент гаргга.

Коммунистически къахьегама тIехьарча бIаьме лакхар доацаш 116 эзар къахьегамхоча юкъе яхаш гаргга бараш кхалнах ба. Коммунистически къахьегама коллективаша керте латт 180 гаргга кхалсаг. Царна юкъе Социалистически Къахьегама Турпалий Мариа Яковлевна Паук: Раиса Аверьяновна Быкова — республика Лакхехьарча Совета депутат. В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкадаьтта чаккхдоахача завода № 1 йолча цеха начальник Пахомова Лидия Семеновна. «Красный молот» завода 8-ча цеха гIишлоитьерий бригада бригадир. кхыбабаш.

ХIара шера дукхагIа хул республике тийший квалифицированни кадраш. Халкъа боахаме болх беча кхалнахах 26 эзар совгIа кхалсаг лаккерен юкъарен образовани йолаш я. 2.5 эзар совгIа кхалнах ба предприятейн организацейн кулгалхой а специалисташ а болаш.

Коммунистически общество хьалъеча юкъе шоашкара доаггIиш дола дакъа лаца я юбилейна шера кердача къахьегама толамашца мохк тIадийга-а гIерташ болча «Красный молот» заводерча кхалнаха В. Н. Зайцевас — № 15 йолча цеха электросварщица, Н. С. Детистоваси К. И. Шиповаси — завода токараша, Н. И. Галкинас — № 7 йолча цеха заточицас, О. Й. Арамовас — кузнечни цеха машиниста, дукхача кхычар хIаране шо-шоай пятилетка хIанзле кхоачаш я ь, хIана 1971 шера четах болх бу.

Шоай къахьегамца вай йикъен рузкъа дебахеш бола башха-дика дукхаш кхалнах ба юрта боахаме къахьегаш а. Царна юкъе я массанина йоалаш йола вай Социалистически Къахьегама Турпалий цIераш — Л. Э. Барахоева, Т. М. Муслиева Ш. А. Албова. М. А. Папок. Вай правительства лаккха чах бьб цар къахьегама толамий.

Республика юрта боахам дегIаяхулача вай кхалнаха цизза дакъа лоацаш хилара тешал ду къахьегача 289 кхалсага орденаши медалаши енна хIара а.

Просвещение, уилаьIено дораеа, торговле, бытовой гIулакхаш деча балха берех дукхагIа бараш кхалнах ба. ХIаьта царех дукхачар къахьегамцара коммунистически дика гIулакхаш а тайтаи болх бу.

Шуй йоккхагIа йолча йишийца, эсий кхалсагаца, лакха лIенай лоаман кхалсаг. 80 шу хьалхагIа йилмахо йолаш цхьаккха кхалсаг яцар республике. ХIаьта хIанз Iилман болх беш 400 гаргга кхалсаг я, царна юкъе 55 Iилман кандидат а йолаш.

Республика Iилман, культура, литература учреждениешка болх берех нийсса яхаш гаргга бараш кхалнах ба. Вай республике нийсса чакхйоахаш я пачхьалкхенна долал дара кхалнах шерра юкъеозара ленински принцип. СССР Лакхехьарча Совета депутаташта юкъе Урус-Мартана пайонни больница лор Т. М. Висаригова, Шалковской района «Красный пахарь» яхача юртбоахама артела колхозхо Д. Д. Асеева, «Назрановский» совхоза доярка Л. Э. Барахоева, Шалкхь района «Джалка» совхозера Т. М. Муслиева. Моттигерча Советашка хержай 400 совгIа кхалсаг.

Вай кхалнаха хьинаре дакъа лоац партийни, советски, профсоюзни, комсомольски, кхыча общественни организацей гIулакхашка.

Пролетарски интернационализма уйланца хьалхьебаьча советски кхалнахьа дег тIара салидарность я шоай кортамукъален лоIамн бахьан долаш къовсам лоаттабеча дерригача халкъашца. ХIара шера дукхагIа шерлу доазол дехьарча мехкий кхалнахаца ра советски кхалнахьа доттагIало бувзамаш. Советски кхалнаха хьинаре дакъа лоац дунен халкъашта юкъерча кхалнахьа болме а МДФЖ гIулакхашка а. Советски кхалнахьа комитето хьалдоаш дунен тIарча 100 совгIача мехкарча кхалнахьа организацешцарей общественни деятельницашцарей бувзамаш. Ерригача лаьттан тIара кхалнах вIашагIбувзабоаийт маттарах кхерамелеисен тIехьара. атомнии водородний герза дера дола тоххамаш деккара тIехьара уйлаш цхьатара хиларо. Цудухьа хоз дагIаро еаш долча вьетнамски халкъа духхьлара американски империализма гIаьра агресси, Гаргарча Малхбоалехера Израиля агресси хоадам боллаш бехке еш болча массе континентерча кхалнахьа оаз.

Машари общественни прогресси, коммунизм вай мехка хьалъяра бахьан долаш лоаттабеча къовсама юкъе дизза дакъа лоац беррига Нохч-ГIалгIайчен кхалнаха а. Юбилейни шерара социалистически деккараши йха шера наьхи хана хьалха кхоачашъяра беррига низ тIабахийтаб цар.

И. МЕЖИДОВА,
КПСС Нохч-ГIалгIай обкома ... отдела заведующий.

БАРТТАЙНА ХИЛЧА...

Бих бетта задани баьчча баьча дийнахь — 22 апреле кхоачашде дош деннад Нохч-ГIалгIай АССР чурча гIулакхий министерства гIишлон — монтажни управлене А. С. Оголенко керте латтача бригада коллективо. Шоай дош сийленца кхоачашдеш ба уж. Февраль бетта задание толанца лоархIаьнй барт бола коллектив.

Берригаш а яхайтта саг ва бригаде. Ноя Буачидзе цIерагIча улицагIа бIаь квартира йола цIа хьалдеш я бригада. ХIанз тIеххьара — дхелагIа этаж хьалйоатташ латт цун. Шоайта хьалхашка латта деккараш дикагIа кхочашдара яхье баьннаб гIишлошьераш. Къаьстта дика болх бу нохчий кхалсаго моториста Асаева Нурас. Хоадаь норма йолаш бац цун болх. Цхьабакъа, нагахь сан ца Нурас кIеазга а лезарло йоалийте бригада балха ритм талх, кIена аьлча еррига бригада мархкалца. бетонаш Iалашъер из я. Из дика кхетадеча нов. Асаевас кIаьдлар фуд ца хоеш къахьег.

Каменщикаша Маслов Николайца нийсалуш саг вац коллективе. Цо пенаш доттаи бIаргдейначе, из духхьал цу гIулакха хьаьаь ва ргда. Тай техача сакца нийсса шаьрен хул цо бетта пен. ВIарга рем дика белаш кулга гоьза саг ва нов. Маслов. Сменах 1500 кирпишк Iоша калай лела даьнача цун кулгаша. Ниттa дика болх бу каменщика Плетнев Тимофея а. Джанаралиев Мухьид... Плотник, моторист, монтажник, каменщик, штукатур цхьаккха говзал йийхьегI цо ца Iомадеш. Бакъвола гIишлошьер ва Мухьид. ЦхьайттагIа шу да Мухьида гIишлошьеча болх бу. Лоацца аьлча, шуй норма ца йоаккхаш цхьаккха саг вац «Коллектива сий — хьа сий» яхача принципах къахьегача коллективе.

Белгалдаккха деза бригадира Алексей Степановича бригада болх дика вIаштIехьбаьлла лелабир. Дерригa а гу Алексей Степановича. массанех а хог лаз цун. Пхийтта шу даьннад из гIишлошьча балха вена. Шин шера гаргга, мугIарера белхло хиннав из. Цул тIехьагIа бригадана доалде оттаву нов. Оголенко. Ниттa хувца из луш цу бригадана кулгалдеш из хьавоагIа ер пхойттлагIа шу да. Йоккха опыта лакха говзали йолча цо шийна хоара дIаьвех, юнпача повкъостал де кийча ва из. Цудухьа боллоша сийду Алексей Степановича.

Тайп-тайпара долча къамех нах ба бригаде къахьегараш. Шийна сакал а хIаране. Бакъдуйла цаI я цар. деккараш юкъа да. Нохч-ГIалгIайчен столице — Грозне кхеташ цIеноц хьалдаь цар кулгаша. ХIанз шеры де доладаь цIа ноябрь бутт чакхбалалехье хьалдьдаккха лерхI коллективо. Тешаме да цар шоай дош кхоачашдергхилар.

Х. АРШМАТОВ.

ХЬАЖАРА ИТОГАШ

Владимир Ильич Ленин вах 100 шу дизарх сийна дIадоладаь Нохч - ГIалгIай АССР ерригача ведомствай художественни самодеятельностан VIII-гIа республикански хьажар вайна махкарра чакхдаьлла. Цу дезача ден сийна хуттйолча Ерригроссийски искусствай фестивала керттера дакъа а лоархIаш дIадоладелла дар хьажар.

Хьажаре дикка дакъа 53 эзар совгIа сиго. Белгалдовлаш хIама дар, царна юкъе 14.436 вайнахьи кхиъсаг а йолаш 26 эзар совгIа кхолларх хинна хилар.

ДIадахача шера болх дика баьб Нохчий - Юрта, Урус-Мартана, Сунженски, Советски, Надтеречни районий самодеятельни артисташа. Приз луча хьалхарчи хиль моттига юкъехар уж шхи район. Хьалхара моттиг ыьйкхай нохчий - юртахоша, урус-мартанхошен сунженцашен шоллагIа моттиг йийкъар, Советскин Надтеречни районаша кхоалагIа моттиг йиккир. Хоьстабе боьлIаш ба иштта шальахой, Грозненски, Ведана, Наьсарен районашкара самодеятельни артисташа а. Цоай тоаро йолчул эсаллагIа выступленеш йир наурашен шелковчанашен. Геттара чалагIуланхаш гоьтар ахой - мартанхоша, малгобекцаша, гудермесцаша. Дукхьал дIаьала дезаш да, цу кхь районо боаггIача тайпара болх ца баь хилар а самодеятельни искусство цига дикка тоаеза хилар а.

Ухх шера дика къадьнйгад город Грознерча 15 эзар самодеятельни артисто. Дукхача коллективаштен къаьст-къаьстача исполнителаштен республиканскии хьажаре лауреатийн дипломантийн сийлаль цIерши а оргкомитета Сийлахь грамоташ а еннай.

Ленински юбилей сийна самодеятельни артисташа даьхача толамий мах беш йолча республикански хьажара жюре лауреата цIи еннай 44 коллективаней къаьст - къаьстача исполнителаштен, I-ча степена диплом — 86 коллективаней къаьст - къаьстача исполнителаштен, II-ча степена диплом — 49 коллективаней къаьст - къаьстача исполнителаштен, оргкомитета Сийлахь грамоташ — 118 коллективаней къаьст - къаьстача исполнителаштен.

Республикански хьажара жюрен оргкомитетен решенегIа сийлахь грамоташ еннай VIII-гIа Республикански хьажар кийчдаран толаме чакхдаккхаран новкъостал деш хиначу дьнахарча организаторий - общественникий, партийни, профсоюзни, комсомольски болхлой, культура болхлой йоккхачу группана.

С. ПЯТАШ,
республикански хьажара жюре бехктахаме секретарь.

БЕЛОРУССКИ ССР-. «Днепр» цIе йолу маневраш бола район.
СУРТА ТIА: ший подразделене ... радиопередатчика ... гварде лейтенант Н. Мирошниченко (аьрдехьа).

ЛОХЕРЧА СУРТА ТIА: тIема кIийле лаьца летт гварде зIеневIе волча сержанта Е. Пархоменко зенитни установка расчет.

ТАСС спецкорий В. Мусаэльяней Н. Акимовен телефото.

ТАСС фотохроника.

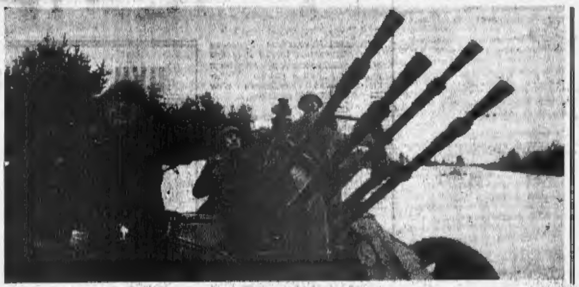

КЕРДАДАРАШ

Сакъердаме экскурси

«Сунжанефть» мехкадьтта управлене НПО геологически секце членаш Карабулакерча бурувдаттача контора профсоюза бюрокомаша цхьан Малийски ледникe экскурсе баха хилар.

Экскурсе хиннарашца бир цхьаалагIча промысла воккхагIвола геолог Собиев Муради Карабулакерча бурувдеттачa контора инженер - диспетчер М. А. Дзгоеви.

Город Орджоникидзе гIолла чакх а даьле асфальт уллача шаьрача новкъа Гевалдон хица урагIделх тхо. Кхармадон курорта лалла ядача дIайха минеральни хиш доахача схважинашка а хьаже дIахо Малийски ледникашка дадолалуча Гевалдона йисте гIолла гIаш доьд. Вирса хий да из, кIезига зенаш дьадац цо ший йистешха бахача наха.

Ах наь бах даьннатух тIехьайа геттара хала хул урагIдаха, ледника тIаьа хьаьхеххача михе бIарг хьалацхийтац. Тхо экскурси хиина Малийски ледник Бешлоккерта хьалбаседенгахьарча аьгIон тIа улл, саьхх октябрь бетта дена 5,5 километр доам тIара Iотекхаб из. Юкъера лаьрхIача 3,6 метр ниж бу цо дийнахьи буси. Дукха жIале нускалашта тара дола бIоагIилгаш дагIа 2 бIаь метр гаргга шерача ледника тIа. Йистошкара ша баша а башаш юкъерча кортигга тIара ша ца башаш бисарех хьахул уж. Беша битьхьабенна ша беза норта хьалхаба а ца могаш лелх. Иштта хул массаза а, дуьуль пIаьхха сацаш ухказа лелхача шаьа тата.

ХIанчул дуккха а хьалха 1902 шера хIанзарча деззошла кхоьчаш Iочуреэхабар ца, бакъда, цу хала кхы зе ца деш бисар. Тахан лаьха вазар лорадара цхьанцадола балхаш деш латт. Минеральни хий муташка чудеттача цеха ваннаш чуйола корпус дукха а лакхагIча моттиге хьаергья, хIаьта шале зе дергдолча баха нах, кхьачахьа баха дIабахийтаб. Цхьадола наькъаш тоадара, гIишлошъяра балхаш дьадацичачул тIехьагIа болх бе йолалургья Кхармадон аха курорт а.

ДегI мукъадаьнна, дукха керда хIамаш хайна цIабаьхкав экскурсе бахараш.

[illegible]

Литературни сайре

Дийнна - ... тIаьна инвалидий госпитале хьошалгIа бахна хилар Грозненски культпросветучилища студенташ. Шоаш ... литературни сайрена цар ... моттигерча авторийн советски поэтийн стихаш, басенаш, лекцеш. Цул тIехьагIа литературни викторина йир.

С. ВОРОНИН.

СовгIата да кораваьь

Дукха хах гулбеннабар ухх деношка «Старогрознефть» НПУ транспортни контора Шеча урагIовле. Уж вIашагIкхетар баьхьар транспортни контора кхахьегамхочоа, Сийлахь-боккхача Даймехкахана тIом тIа дакъа лоацаш хиннача Щегольский Петр Алексеевична «За отвагу» аха совгIат луш хиннагIа. СССР Лаккхехьарча Совета Президиума цIерагIи тIом тIа майра летача бIухочоа деза совгIат дIаделар Старопромысловски райвоенкомата майора мов. Метлаева.

Ленинграда лаьтара, Советски Прибалтикера новстагI лаккхалашца летташ хинна вов. Щегольский чоа вь госпитале илдаш.

1950 шера денз транспортни конторе тракторист, шофер воллаш болх беш хинна из. Бакъда, тешнаш юхадьяйн даьаш хилар баьхан долаш аттагIча баха тIа хьовзаву из. ХIанo ше бу слесарь - инструментальщика болх нийса а найдаьегIа а бе хьож из.

А. ТИЩЕНКО.

Къахьегама совгIат

«Грознефтеразведка» треста ... - Юртарча конторa бурувдеттаршца къаьстта дина ... Ер шу ... лаьзач денз цар планал совгIа тоха бурув 300 совгIа метр я.

Белгальъьнна дика болх беш я ухьоа бурувдетта мастер Филиппов Василий керте латта бригада. ХIанзалехьа квартана плане кхоачаш я из. № 66 йолча [illegible] тоха дезаш хинна 4800 метр бурув тоха дьенихад цо. Кестта иалояна Iачу а кхийта мехкадьтто ... тийта ворзI бурувдеттаршашa. Из ца цар юбилейни кийчду къахьегама совгIат.

З. МАРЧЕНКО,
«Грознефтеразведка» треста Али - Юртовски вIолгa бурувдеттачa конторa экономист.

Грозне керда вагонаш кхаьчай

Ухх дешица къаьстта боккха кхаь хилар Грозненски трамвайни управлене коллективана. Трамвайни парка тIаьхийтта «КТМ-5» аха керда ворзI трамвайни вагон. Хьалха хиннараш санна йоацаш ший тайпара я уж вагонаш. Управлене ерригa процессаш автоматически кхоачашьо. Сийрда, кIаьда гIандаш долаш 108 пассажира лаьрхIа я хIара вагон. КIано Грознерча трамвайни наькъашка лелараш санна шишша вIашагIхетта а ца лелаш, цхьацца леларгьа керда кхаха вагонаш.

Керда яьхна трамвайш кестта наькъашка арайргьа. ХIара хийцаль дукха кIе-дь кхувларгIа итташ эзараш пассажираш.

Б. ХОТМАРЗИЕВ.

Лохдалийтац толамаш

ДIабахача цици бетта лаал тIаьхьхоачашьлай А. Шарипова цIерагIча Грозненски Нефтемасловаозе технологаша. Март бетта хьалхарча декаде а планал совгIа аркийцай цар эзараш тоннаш мехкадьтта сийрда продукци. Къаьстта дика кхахьегарца белгалъьннай ухх бетта Марков Виктор керте латтача атмосферно - вакуумни трубчатка коллектив. Цо итт ден заданне 107 процент кхоачашьнай. Цул дукха тIахьайисна В. П. Прокофьев керте латтача А-35 яхача установка коллектив а.

В. ГОРБАЧЕВА,
тха штате йоаца корр.

ХАОТТАМ

Тхаьш республика гIоллен Грозны моркаш а йолаш, юкъ-юкъе лаьгIо йовчаш а йолаш, малхбоалехьара гIаьххьача, боарёш, цхьаза чIоагIа муг а хьекхаш хила, дийна а фегара температура республика гIолла 2 градус шелалгара 3 градус бIовхалга кхоачаш, Грозне 1 — 3 градус бIовхал йолаш хила я тарлу. ДIахорна шин дени шиа буси моркаш а йолаш, юкъ-юкъе секха а екхаш, цхьанцайолча моттигашка лаьгIо йовчаш а йолаш, малхбоалехьара гIайло, гIаьхьача боарамга кховчаш, къилбаседехьарча районашка юкъ-юкъе гIаьххьача боарёш, цхьаза чIоагIа муг а хьекхаш ха хила а фегаа температура бийсана 1—6 градус шелал йолаш, деношна 1 градус шелалгара 4 градус бIовхалга кхоачаш хила я тарлу.

Метеостанци.

ВОВЗАШ ВОАЦА ГРУЗЕ ПОЭТ

Тохкамаш деш итт шера хьакхийтачул тIехьагIа Грузе Iилмай Академе востоковедение Института болхлой М. Тодуайи А. Гвахарияйн дукхьаьшха вIашIехдаьннад перейски поэза классика Фахр ад-дин Горгане «Вис и Рамини» яха поэма (1042—1055 шш.) академически кийчин ералена кийчье меттал. XII-ча бIаьшеренера гуржий «Висрамиани» боккхьонца яь перейски оригинала тIара перевод хилар хьахьонха я.

Академика Г. Церетеле редакци я еш профессора М. Тодуаси филологически Iилмай кандидата А. Гвахарияси кийчаь книжка 1962 шера гуржий меттала араьдаьннад. ХIаьта цунна тIехьа кийчьъвр гIоргьанчача персидски поэма академически текст.

Юкъанна из лоархIаме болх Тбилисе кепатеха арабинкка лаьрхIадар. Цхьабакъда, советски Iилмахой цу балха торкам тIабахийтаб Иранэ. Цул тIехьагIа Ирана Iилмай Академе («Бонияде Фарханге Иране») генеральни секретара доктора Ханлере предложени еннай «Вис и Рамини» яха академически текст Иране кепатеха ардаккха.

ХIанз Тегеране арахеца кийтчьоа я поэма. Iилмай кхаь Академе —СССР, Грузи, Иран цIерагIа араяьъаккх из.

Шиа ирански воллегаш болча хьоашалагIа вийха цхьа бутти ах бутти баьккхаб профессора М. А. Тодуас. Геттара дика кхетадеш из, грузински Iилмахочо ираниста шиа дукхагIа йоли ха тайп-тайпарча текстишка, кулгайоашнa, книжкашка ... хьажаш Тегерански университетен Ирански сенатен библиотекашка хьа[illegible]кха хилар.

ТIаккха цIаьхха ... Юххьанца къаьстта баьхдолий-хьогI эф дьина шековюккхаш, селлара тамашийна хIама цар кораденьр. Ирански сената библиотекара М. Тодуана коракдаь гуржий поэта стихай кулгайоашув. Гуржий меттаьрча лирически стихий 40 совгIоа! Эггара хьалха Iоша вовзадлеча хьахьихар, стиха литература башха-дикача говзанео кхъаь хилар. Моллa вола из хIанзалца ГуржегIа вовзанза хинна XVII-ча бIаьшеренера, Иране кхолламаш даь поэт? ХIара муг1 чIоагIа уйла тIа а кхийта бийшача Iилмахочун дог тийшир цу башха-дикача поэта цIи Яссе хилар Гучох. Исфагане вехха хулчоа тара ва из стихашка дукххаза а хьеховаьа, хоаш и дарра, Исфагане вехха Шах-Абаси вазмоI. Из мара хьы хIама дац... Поэт Иране иштта кхаьвев, цул цIин произведенеш хIанзалца йовзаш хIама хиннвац? Из доцца хIама, дIахо кIоаргагIа тохкамаш а деш, хь дезаш да.

ЧIоагIа лоархIаме да шиттача гуржий тексте лаьа автора ше персияхьа меттала яь перевод йоалдеш хилар. Цу тайпара, хьахул ший тайпара гуржий-персидски словарь.

Поэта кхолла произведенеш аллха уж цIаьш мара ... йоллаш ца хила а тарлу, язду С. Иращишвили «Вечерний Тбилиси» яхача газета тIа.

М. Тодуас стихай 40 оагIон фотокопеш денад Тбилисе.

(АПН).

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

СИЙ ДОЛЧА ЮБИЛЕЙНА НАКЪАДОЛХАШ

САНТЬЯГО. (ТАСС). Чиле шерра кийчлуш ба В. И. Ленин ваь 100 шу дуза да деззара. Цу долача денна хетадь дергдолаш дукха гIулакхаш белгалдаьлад Чиле Коммунистически парте. «Сигло» яхача газета «Ленина уйла кхаш е» яха рубрика арайоахь дукха я. Цу тIа даддаза кепатт дуйен тIа эггара хьалхара социалистически пачхьалхе хьаьчуи ваккрахи революционни балхахи йола материалаш. Цул совгIа, газета кийчъеш ч апреле йоккхача тиражах араргIола лаьрххIа йола номер. Из еррига а В. И. Ленина хетаьь хургья.

Чиле Компарте ЦК дуккхача наха лаьрхIа араяккха кийчъю В. И. Ленина лоацца биографи, хIаьта киттe пун хержа произведенеш а. «Аустраль» яхача издательство араехцарга Н. К. Крупскаяс Ленинах кдаь книжка, юкъе а арадаахарга «Коммунизмерча левизна» бера лазар», «Фу дергда?» яха ленински балхаш.

Ерригача партийни организацешка дуней пролетариата баьччана хетаьь беседаш ю. Прогрессивни организацей викалаш тIа а хьехаш, 3 эзар гаргга партийни ячейкий собранеш е лерхI.

Компарте вай парте бахкара ленински тIахьехам кхайкорба. 22 апреле Сантьягон мехка кхыча городашкен торжественни митингаш а собранеш а куртья.

Сий дола юбилей шерра белгалдоаккхарга Чиле къахьегамхой цаI йолча профцентро.

ДЕЛИ. (ТАСС). «Цхьатарра бокъо, машар, вошал хилара В. И. Ленина баь тIаьхьехам беррагача хIиндий дог гIоздовза хьаст ба», — аьлар «Рабиндра бхарати» яхача калькуттски университета вице - ректора Рома Чоудхури.

«Тарун опера» яхаш театральни труппа «Ленин» яха спектакль 150-латIа оттаеча къамаьа деш, цо аьлар, «В. И. Ленин дерригача адамий эггара сийлахь воккхагIа вола воIа баьччен ва».

«Ленин» яха опера хетаьй 1917 шера хиннача Сийлахь боккхача Октябрьски революцина. Цунна дукха юкъедахад дуккхача наха Малхбузен Бенгале меттел, еррига Инде а деза эрски революционни халкъен советски иллеш.

Малхбузен Бенгале кхыча доккхийча театрий В. И. Ленина хетаьь спектаклаш а славнай индийски зритела. «Лэйбр» яхача театро оттаьча «Ленин» яхача пьеса дуйн 1894 шера дена 1906 шерага кхачналца дола В. И. Ленина вахари болхи. Из эггара хьалха оттаьй 1963 шера. Болхлой аудиторе торжественно гIаий цар премьера. Юбилейни шера пьеса бIарча хьахьокха лерхI театро.

«Ленин Октябре» яхача А. Капера киносценарех индийски театра ассоциация оттаьй «Октябрьски революци Ленинй» яха пьеса. Индийски кхыча театральни коллективаша а оттае йиш хургйолаш пьеса хIиндий меттала ихкха лерхI театра.

БУРЖМБУРА. (ТАСС). Советски посольства вIашагIделла общественни хьажара серех Ленинах йола кинофильмаш аргIанара хьахьеххар Бурунди столица эггара доккхагIча кинотеатре. Зрителашта гайтар «22 апрель», «Ленински вахара оагIонаш» яха документальни картинаш.

МАЛХБУЗЕН БЕРЛИН, (ТАСС). Германо - советски доттагIлен Малхбузен Берлина Общества цIахь хьалйнача зале хьахезар граммофони записа тIаьегIаьккха В. И. Ленина овз. Укхаза хьайийлай ленински къамьлий стиль йовзийтача дешай литературни конференци. В. И. Ленин ваь 100 шу дизара хетаьча конференцева юкъе дакъа лоацаш ба СССР-ера, ГДР-ера, Францера, Малхбузен Берлинера писателаш литературоведаш.

«Ленин оратор хиларах тарра» яха доклад йир советски писателa Виктор Шкловски. Ленински къамаьлий стиль а цар хIинзарча политически метта ю вланни а тахкарах лаьца къамаьлаш дир Фриц Мираус (ГДР), Иоахим Зейпела (Малхбузен Берлин).

КЪУЛБЕХЬЕН ВЬЕТНАМЕ

ХАНОЙ, 9 март (ТАСС). ТIатIа дукхагIа холуш хIама етт американски агрессорийн цар сателлитийн эскарашта Къулбехьен Вьетнам мукъаяккхара Халкъа тIема низий подразделенеша. 28 феврале Гонконга провинце цхьан районе тIом беш НВСО бIухоша стронка юкъера ваьккхар сайгонски эскара 25 салтец эпсари.

Бонче яхача провинце 15 феврале денз 19 феврале кхачналца бирса тIом беш НВСО подразделенеши доккха зе дир сайгонски эскара наха а техникана а. Вийна я чов яь а 200 совгIа сиг тIера ваьлар моастагIчоа.

Доазол дехьара

Ж. Марше заявлени

ПАРИЖ, 10 март. (ТАСС). Хоржамий результаташа хьахьокх Французски коммунистически парте ший позицеш чIоагIъеш хилар, аьлар кепайоазон никловшка ФКП Генеральни секретара заместитела Жорж Марше. Франце хиннача кантональни хоржамий хьалхарча тура хетаргахьара результаташ ювнаш...

Дуккхача контонашка хьалхарчул дукхагIа голосаш кхаьчар коммунисташка, белгалдаьккхар цо. КIезига мара боацача банкираштен боккхийча монополисташтен болча пайданн мехка бахача дукхха а дукхагIа болча наьха хьашташ дохадеча монополей Iаьдала дукхал латта керттера низ ФКП хилар бакъду хьалхарча итого.

ФКП влияни лакхъяро тешал ду, аьлар Жорж Марше, социализмага боде никъ хьабеллаш йола цо оттаьча программа тIа-тIа дукхагIча къахьегамхошен демократашеи хьалдоьIаш хилара, болхлойн демократически низийн союз хьерa болча пайдана, доккхача капитала политически низашна цхьаккха тайпа компромисс хургйоацача цхьана оттаьча правительственни программа ларда тIа партештен демократически организацештен юкъе барт хилийтара деш дола гIулакхаш могa а ду, хьал а доаш.

ХIанз дииза царг мел дошцар це деза болхлойн демократически низаш котдолаш шоллагIа тур чакхъяккхара. Цудухьа ФКП йоах, хьалхарча туре эггара дукхагIа голосаш кхьчача вардехьарча партей кандидаташ вIашагIулакхаш дара дарда тIа халоацаргба.

Найробена юкъера керда гостиница. ХIанзарча тайпара цилиндра хьисапе хьаьъьча здане чу 400 номер а Африке эггара йоккхагIа йола ресторан а я. С. Куликa сурт.
ТАСС фотохроника.

IАРБИЙ ХАЛКЪАШКАХЬ

ПРАГА, (ТАСС). Социалистически Чехословаке общественность кхаьда дукхьал а израильски агрессена. Iарбий халкъий нийсхоа къовсам хьалловш, аьлар машара Чехословаки комитета председатела профессора И. Лукаша. Кхо шу гаргга ха я Гергарча Малхбоалера кризис машарна наькъаца къовстае ца мога. Цу гIулакхах йола бериса бекь ухх тIехьарча итт шера ший Iарбий вовлакхоьта дукхьал кхоаза агрессена Израила тIа ба.

Машара Чехословацки комитето Iарбий мехкашта медикаментошка новкъостал дергдола кампани йолае лерхI. 14 марта Iарбий халкъашарча барт - цхьоагIон де дергда ЧССР-е.

БУДАПЕШТ, (ТАСС). Наьха мехкаш дIалувцара тIеерзаьь йола сионистски политика дарде а лувцаш, Гергарча Малхбоалера американски империализма герз а хинна вIаэттай, израильски правительство аьлар Машара Дерригдуней Совета члена Золтан Калле. Израильски агрессе Гергарча Малхбоале хьоаь кризис геттара чехка дIашкхара минога низ тIабахийта беза дуней тIарча дерригача машар безача низаша, ООН, Кхерамзлен Совето, аьнна белгалдаьккхар цо.

Со тем, аьлар З. Калле, прогрессивни низий новкъосталца Iарбий халкъаша нийсаю машар отталургхилара а хIаьта дIалийца территореш мукъайоаккхаргхилара а.

БРАЗЗАВИЛЬ, (ТАСС). Американски империализмо хьалдоалача тоаь - вонйсин агрессорашa Гергарча Малхбоале провокацеш шерьеча хана оаза тхоай дехкар лерхI Израила агрессивность бехке яр, яхаш язду кIиргIа цхьа арадувлача къахьегама Конголезски парте (КПТ) ЦК орган йолча «Этумба» яхача газета.

ДIалийца деррига Iарбий лаьттеш IалаьмаIе чехка мукъадийтара Палестина Iарбий халкъа законах йоагIа бокъонаш юхаметтоттара къа а дехаш, КПТ ЦК органa палестински халкъа тешам лу къахьегама Конголезски партео дерригача конголезски халкъон из «дуьцнaлe йоццаш моральни а политически а хьалоашаргхилара».

ЛадувгIа, хьажа

РАДИО

12 март

8.30 — «Юрта Iуйре» (гIалгIай меттала.) 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.27 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15 — Передачай программа. 8.25 — Армене ашараш. 8.45 — «Империализмана дукхьаарча болама керттера революционни низ ба социализма дунен системаах» беседа. (нохчий меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — «Къона тIехье» (нохчий меттала). 16.15 — Юрта болхлоша болоцита дола концерт. 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — Москва. 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.30 — Ашараш. 18.40 — Москва.

13 март

8.30 — «Юрта Iуйре» (эрсий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15 — Передачай программа. 8.25 — Ашараш. 8.45 — «Къона тIехье (гIалгIай меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — «Са Дай-мохк хилепе хестабуэ» хьача виклацера передача. Туркменски ССР. (эрсий меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — Къоначa композиторий иллеш (нохчий меттала). 17.30 — «Вай индустриальни мохк» (эрсий меттала). 17.45 — Миллионий Ленински университет (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.30 — Москва. 19.30 — «Общественни порядок ларбеш» яха радиогазета (эрсий меттала). 20.00 — «Болхлой вовзарна радиогазета (эрсий меттала). 20.30 — Партсобранена дика кийчо я еза. (эрсий меттала). 20.45 — Музыкальни антракт. 21.00 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

12 март

18.00 — Передачай программа. 18.05 — Телевиденни кердадараш (гIалгIай, эрсий меттаиша). 18.30 — Миллионий Ленински университет. Социализма политэкономи «Капитализмо юкъара гIулакх телузар а хIинзарча заманга из кIоаргдалар ва. (ЦТ). 19.00 — Ленински вахте хьалхале лелараш (гIалгIай меттала). 19.10 — Юртбоахама харий школа. Вешиапаш бIаьсти цу балхаш. 19.25 — АлбIаш шера йоазонаш «1928-гI шу». 20.20 — Шоана, бераш. 20.30 — Дунен халкъашта юкъера хьал (нохчий меттала). 20.45 — Художественни фильм «Боннауна дог» (бIаьлагI серш). 21.40 — Передачай программа. 21.45 — Вай Даьхен музыка. Российски Федераци.

13 март

18.00 — Передачай программа. 18.05 — Школьникашта фильм. «ТIехьенга доача гIулакхий лоархIамегIдола законаш (нохчий меттала доахкх). 18.25 — Телевиденни кердадараш (нохчий, эрсий метташка). 18.55 — Хоамаш. 19.00 — Нохч-ГIалгIай радиои телевидени инструментальни ансамбля концерт. 19.30 — Ленина парте мугIарерав. Бошанаш кхою бригадир Т. Вокарнса (нохчий меттала). 19.50 — Инвалидий къахьегами а вахари а гIулакх Iалашдар. Социальни Iалашон министра П. С. Симаргина къамаьл. 19.55 — Шоана, бераш. 20.05 — ДоттагIая — вай ниц. Медицински инструментий Гудермесски заводах йола передача. 21.05 — Передачай программа. 21.10 — Миниатюрай телевизионни театр «Къайтта гIанх». (ЦТ) 22.15 — Бакъдолчох дьаьхлача фильма киноваля.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-90; редактора зам. — 3-38-11; бехктохама секретара — 3-34-30; партийни вахарен, культуран, промышленностен отделий — 3-42-30; Юрта боахамийн письмойн отделий—3-42-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект, 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-90; зам. редактора — 3-38-11; ответственного секретаря — 3-34-30; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-20.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ03048. Заказ № 1497.